

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101003/B/2021/36122163608124420

PRÍNOSY A RIZIKÁ ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ PRE
EKONOMIKU SR

Bakalárska práca

2021

Anna Júlia, Majerová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

PRÍNOSY A RIZIKÁ ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ PRE
EKONOMIKU SR

Bakalárska práca

Študijný program: Národné hospodárstvo

Študijný odbor: Národné hospodárstvo

Školiace pracovisko: Katedra hospodárskej politiky

Vedúci záverečnej práce: Ing. Miroslava Luchava Havettová, PhD.

Bratislava 2021

Anna Júlia, Majerová

Pod'akovanie

Touto cestou by som rada pod'akovala mojej vedúcej bakalárskej práce Ing. Miroslave Luchava Havettovej, PhD. za užitočné pripomienky, ochotu a správne nasmerovanie pri písaní bakalárskej práce. Taktiež by som sa rada pod'akovala ostatným pedagógom, ktorí mi poskytli potrebné informácie alebo odborné rady. Ďakujem aj svojej rodine a kamarátom, ktorí ma počas písania bakalárskej práce podporovali.

ABSTRAKT

MAJEROVÁ, Anna Júlia: *Prínosy a riziká zahraničných investícií pre ekonomiku SR*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra hospodárskej politiky – Vedúca záverečnej práce: Ing. Miroslava Luchava Havettová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2021, 52s.

Cieľom záverečnej práce je charakterizovať a identifikovať prínosy a riziká vyplývajúce z prílevu priamych zahraničných investícií, ktoré sa dajú pozorovať v ekonomike Slovenskej republiky, a to v dvoch vybraných sektoroch. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje 14 grafov, 6 tabuliek a 4 prílohy. Prvá kapitola je venovaná teoretickým východiskám potrebným na definovanie problematiky priamych zahraničných investícií. Zameraná je predovšetkým na identifikovanie pozitívnych a negatívnych efektov, ktoré priame zahraničné investície vyvolávajú. Taktiež popisuje súčasný stav vývoja priamych zahraničných investícií na Slovensku v skúmanom období. V ďalších dvoch kapitolách sa charakterizuje hlavný a čiastkové ciele práce a následne je popísaná metodika použitá pri písaní práce. Záverečná kapitola sa venuje dosiahnutým výsledkom danej problematiky, ktorými je analýza vplyvu prílevu priamych zahraničných investícií na jednotlivé makroekonomické ukazovatele a identifikovanie prínosov a rizík pre vybrané sektory.

Kľúčové slová:

priame zahraničné investície, prílev, prínosy, riziká, efekty PZI

ABSTRACT

MAJEROVÁ, Anna Júlia: *Benefits and risks of foreign investments for the Slovak economy*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy, Department of economic policy – Leader: Ing. Miroslava Luchava Havettová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2021, 52p.

The aim of the final work is to characterize and identify the benefits and risks resulting from the inflow of foreign direct investment, which can be observed in the economy of the Slovak Republic, in two selected sectors. The work is divided into four chapters. It contains 14 graphs, 6 tables and 4 appendices. The first chapter is devoted to the theoretical basis needed to define the issue of foreign direct investment. It focuses primarily on identifying the positive and negative effects that foreign direct investment causes. It also describes the current state of development of foreign direct investment in Slovakia in the period under study. The next two chapters characterize the main and partial goals of the work and then describes the methodology used in writing the work. The final chapter deals with the achieved results of this issue, which is the analysis of the impact of foreign direct investment inflows on individual macroeconomic indicators and the identification of benefits and risks for selected sectors.

Key words:

foreign direct investments, inflow, benefits, risks, effects of FDI

OBSAH

Úvod	7
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	8
1.1 Charakteristika priamych zahraničných investícií.....	8
1.1.1 Transnacionálne korporácie.....	9
1.2 Efekty PZI.....	10
1.2.1 Priame a nepriame efekty	10
1.2.2 Pozitívne a negatívne efekty	10
1.2.2.1 Pozitívne efekty	11
1.2.2.2 Negatívne efekty.....	12
1.3 Motívy zahraničného investovania	13
1.4 Vývoj PZI z časového hľadiska.....	15
1.4.1 Vývoj PZI na Slovensku	16
2 Cieľ práce	19
3 Metodika práce	20
4 Výsledky práce a diskusia	21
4.1 Analýza vplyvu prílevu PZI na hospodárstvo Slovenskej republiky	21
4.1.1 Vplyv prílevu PZI na hospodársky rast Slovenskej republiky	22
4.1.2 Vplyv prílevu PZI na mieru nezamestnanosti	25
4.1.3 Vplyv prílevu PZI na produktivitu práce a pridanú hodnotu.....	27
4.1.4 Vplyv prílevu PZI na objem a štruktúru exportu.....	29
4.2 Odvetvová štruktúra PZI na Slovensku	31
4.3 Potravinársky sektor	34
4.3.1 Zamestnanosť, pridaná hodnota a produktivita práce.....	37
4.4 Finančný sektor.....	38
4.4.1 Zamestnanosť, pridaná hodnota a produktivita práce.....	41
Záver	45
Zoznam použitej literatúry	47
Prílohy	50

Úvod

Zahraničné investície sú dôležitým prvkom v hospodárstve všetkých krajín, spôsobujú globalizáciu ekonomiky a pomáhajú ekonomickému vývoju v rozvojových krajinách. Na Slovensku svoj najväčší rozmach zaznamenali v 90. rokoch 20. storočia a taktiež okolo roku 2004. V 90. rokoch sa jednalo najmä o priame zahraničné investície spojené s privatizáciou, ktorá sa odohrala z dôvodu zmeny režimu. Nárast okolo roku 2004 je možné spojiť so vstupom Slovenska do EÚ a rozšírením vzťahov so zahraničím. Priame zahraničné investície boli súčasťou najvýznamnejších udalostí nedávnej histórie Slovenskej republiky. S ich s prílevom a teda s príchodom zahraničných podnikov sa spája širšia ponuka pracovných miest, nárast zapojenia sa do medzinárodných obchodov a nárast exportu, čo dopomáha k rastu dôležitých ukazovateľov v ekonomike Slovenska. Okrem prínosov pre ekonomiku a prosperitu krajiny priame zahraničné investície so sebou častokrát prinášajú aj negatívne efekty a vytvárajú riziká. Preto sme sa rozhodli v práci zmapovať hlavné prínosy a riziká, ktoré priame zahraničné investície zapríčinili v poslednom desaťročí a zistiť ako tým ovplyvnili ekonomický vývoj v Slovenskej republike.

Prvá kapitola práce približuje teoretické poznatky o priamych investíciách, ktoré sú potrebné k chápaniu ďalších súvislostí. Kapitola je prevažne orientovaná na definovanie efektov, ktoré priame zahraničné investície vyvolávajú. Taktiež popisuje súčasný stav vývoja priamych zahraničných investícií na Slovensku v skúmanom období.

V druhej kapitole je zadefinovaný hlavný cieľ bakalárskej práce, ktorý sa zameriava na analýzu vzniknutých prínosov a rizík v ekonomike Slovenskej republiky. Praktická časť práce sa po preskúmaní súvisu prílevu priamych zahraničných investícií s významnými ukazovateľmi prosperity ekonomiky zameriava na dva vybrané sektory, v ktorých je identifikácia prínosov a rizík konkrétnejšia.

Tretia kapitola uvádza metodiku a metódy skúmania, ktoré boli použité v práci v teoretickej časti, ale najmä v praktickej časti pri jednotlivých analýzach.

Štvrtá kapitola je orientovaná na analýzu najvýznamnejších ukazovateľov ekonomiky a súvis ich vývoja s prílevom priamych zahraničných investícií. Ďalej je analýza upriamená na dva vybrané sektory a definovanie konkrétnych prínosov a rizík v nich.

Záver obsahuje zhrnutie a zhodnotenie poznatkov zistených v predchádzajúcich kapitolách.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Priame zahraničné investície sú dôležitým faktorom zabezpečujúcim globalizáciu a tým prepojenie medzinárodného obchodu všetkých krajín sveta. Sú výrazným zdrojom tovaru, kapitálu a technológií, ktorých potenciál dokáže krajina využiť vo svoj prospech a vďaka tomu sa uplatniť aj na zahraničných trhoch. Vďaka priamym zahraničným investíciám sa taktiež vytvára možnosť tvorby devízových zdrojov krajiny. V súčasnej dobe priame zahraničné investície zohrávajú dôležitú úlohu vo všetkých krajinách a Slovensko nie je výnimkou.

1.1 Charakteristika priamych zahraničných investícií

V práci sa budeme venovať prínosom a rizikám, spájanými s priamymi zahraničnými investíciami (ďalej len PZI), ktoré výrazne formujú ekonomiku Slovenskej republiky. Na začiatok zadefinujeme niekoľko základných pojmov. Aj keď podstata všetkých definícií ostáva nemenná, v súčasnosti neexistuje jednotná definícia PZI. Je to spôsobené tým, že tento pojem je častokrát definovaný nie len na úrovni medzinárodných inštitúcií, ale aj jednotlivými autormi, ktorí sa vo svojich publikáciách zaoberajú touto rozsiahlou témou.

Podľa OECD (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj) sú PZI kategóriou cezhraničných investícií. Investor z jednej ekonomiky si vytvára trvalý záujem v podniku, ktorý sa nachádza na území inej ekonomiky. Dôkazom takéhoto vzťahu je vlastníctvo 10 alebo viac percent hlasovacích práv v podniku. PZI sú kľúčovým prvkom v medzinárodnej hospodárskej integrácii, pretože vytvárajú stabilné a dlhotrvajúce väzby medzi ekonomikami. Sú dôležitým kanálom na prenos technológií medzi krajinami, podporujú medzinárodný obchod prostredníctvom prístupu na zahraničné trhy a môžu byť aj dôležitým prostriedkom hospodárskeho rozvoja. (OECD)

UNCTAD (Konferencia Spojených národov pre obchod a rozvoj) definuje PZI ako „investíciu, ktorá zahŕňa dlhodobý vzťah a odráža trvalý záujem a kontrolu rezidenta jedného štátu (priamy zahraničný investor) v podniku so sídlom v inom štáte, ako je ten, z ktorého pochádza priamy zahraničný investor. PZI znamená, že investor uplatňuje a má významný vplyv na riadenie podniku usadeného v inom hospodárstve.“ (UNCTAD, 2007)

Národná banka Slovenska, ktorá každoročne prináša informácie o stave PZI na Slovensku vychádza z definície OECD, ktorá je v súlade s Eurostatom. Konkrétnejšie sú priame investície na Slovensku definované v Devízovom zákone č. 202/1995 Z. z. v znení

neskorších predpisov. Priamou investíciou sa podľa zákona rozumie vynaloženie peňažných prostriedkov alebo iných peniazmi ocenených majetkových hodnôt, alebo iných majetkových práv, ktorého účelom je založenie, získanie alebo rozšírenie trvalých ekonomických vzťahov, a to niektorou z týchto foriem:

- „ 1. vznik alebo získanie 100 %-ného podielu na podnikaní,
2. účasť na podnikaní, ak investor vlastní alebo získa najmenej 10 %-ný podiel na základnom imaní obchodnej spoločnosti alebo najmenej 10 %-ný podiel na čistom obchodnom imaní obchodnej spoločnosti, alebo najmenej 10 % hlasovacích práv,
3. prijatie alebo poskytnutie finančného úveru investorom na podnikanie, ak má investor na tomto podnikaní účasť podľa bodu 1 alebo bodu 2 alebo ak je finančný úver spojený s dohodou o podiele na rozdelení zisku alebo je spojený s vplyvom na riadení spoločnosti, ktorý je porovnateľný s vplyvom pri podiele podľa bodu 1 alebo bodu 2,
4. použitie výnosu z existujúcej priamej investície do tejto investície.“ (NR SR, 1995)

1.1.1 Transnacionálne korporácie

Priame zahraničné investície sú z veľkej časti uskutočňované prostredníctvom transnacionálnych korporácií (transnational corporations – TNC). TNC sú obchodné a neobchodné spoločnosti pôsobiace v najmenej dvoch krajinách vrátane domovskej krajiny, čím sa vytvárajú podnikové siete. V širšom zmysle slova je to spoločnosť, ktorá má právomoc koordinovať a kontrolovať operácie vo viac ako jednej krajine a zároveň tak môže využívať geografické a politické rozdiely krajín vo svoj prospech. (Korhonen, 2005 s. 11)

Tieto korporácie si navzájom konkurujú a súperia o podiel na svetových trhoch. Ich aktivity sa odštartovali po roku 1944. Transnacionálne korporácie sa postupne stávali viac a viac nezávislejšími na záujmoch ich materských štátov. Pozitívom ich existencie je, že prispievajú ku konvergencii a integrácii národných ekonomík. Na druhej strane však robia z bohatších krajín bohatšie a z chudobnejších chudobnejšie, a to najmä preto, že zisk a dividendy z dcérskych spoločností sa prevažne odvádzajú naspäť do materskej spoločnosti.

1.2 Efekty PZI

Skúmanie efektov, ktoré sú vyvolávané pôsobením PZI v krajine, prináša poznatky, ktoré napomáhajú vhodne nastaviť hospodársku politiku. V minulosti sa touto oblasťou zaoberalo viacero ekonómov (Stankowsky, Benáček, Hunya, Zemplinerová). Pri vstupe PZI do krajiny sa nedá jednoznačne určiť, aký bude mať investícia vplyv na ekonomiku krajiny. Záleží na viacerých faktoroch, medzi ktoré môžeme zaradiť najmä schopnosť krajiny absorbovať kapitál, výšku domácich úspor, formu investície a časové hľadisko. Dôležité je taktiež poznať záujmy TNC, pretože sa môžu výrazne líšiť od záujmov štátu. To, čo investor považuje za svoju výhodu, nemusí byť výhodou pre krajinu, do ktorej investícia prichádza a naopak.

1.2.1 *Priame a nepriame efekty*

PZI môžu mať priamy alebo nepriamy vplyv na hospodárstvo krajiny. Priame efekty predstavujú dopad na konkrétny podnik a sú vyvolané bezprostredne PZI. Ide napríklad o „zlepšenie technologického vybavenia firmy, zvýšenie produktivity práce a výroby, resp. dopad na zisk či zamestnanosť“. (Varcholová, 2011 s. 26) Nepriame efekty vplývajú na celé odvetvie, región alebo krajinu. Do týchto efektov zaradíme „zvyšovanie zamestnanosti, zefektívnenie výroby a využívania zdrojov, pokles nákladov, prílev kapitálu, zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva alebo zlepšenie technologickej vybavenosti“. (Varcholová, 2011 s. 26)

1.2.2 *Pozitívne a negatívne efekty*

Jednoduchším a často používaným delením efektov PZI je delenie na pozitívne a negatívne efekty. Pri tomto delení však treba zohľadniť to, že pozitívny alebo negatívny efekt PZI sa môže prejaviť v mikro, ale aj v makroekonomickej sfére. Hostiteľská, ale aj materská krajina môže zaznamenať efekty PZI v týchto oblastiach:

- platobná a obchodná bilancia,
- zamestnanosť,
- hospodárska štruktúra a hospodársky rast,
- regionálne efekty v mieste sídla podniku,
- medzinárodný transfer technológií a know-how. (Hošková, 1997)

1.2.2.1 *Pozitívne efekty*

Pozitíva plynúce z PZI majú vo všeobecnosti veľký význam, pretože zabezpečujú snahu vlády podporovať prílev investícií a taktiež pred verejnosťou vytvárajú dobrý obraz o zahraničných investoroch. Týchto pozitív je mnoho, avšak krajina si na väčšinu musí počkať niekoľko rokov po príchode PZI. Najmä prejavenie vplyvov na makroekonomickú sféru trvá dlhšiu dobu, keďže sa prejavia až v momente, keď produkcia PZI dosiahne väčší objem.

Medzi najčastejšie pozitíva patrí:

- prílev kapitálu a technológií,
- vytvorenie nových možností na zahraničných trhoch,
- rozvoj manažérskych schopností a ľudského kapitálu,
- rozvoj zamestnanosti a produktivity práce,
- rozvoj infraštruktúry,
- rozvoj domácich spoločností,
- rozvoj konkurencieschopnosti,
- ochrana životného prostredia. (Benáček, 2000 s. 4)

Výrazným znakom **prílevu kapitálu** je, že jeho dôsledky na ekonomiku sa prejavujú kontinuálne dlhú dobu od jeho vstupu do krajiny. Môžeme teda povedať, že väčšina týchto efektov má dlhodobý charakter. To isté sa týka aj **prínosu v podobe nových progresívnych technológií**. Ich význam pre krajinu sa postupom času prejaví zefektívnením výroby a teda zvýšením produktivity práce. Krajina, ktorá má dobrú technologickú základňu dokáže na vznik tejto konkurencie dobre reagovať a adaptovať do svojich procesov nové postupy a technológie. Tým vznikajú tzv. spill over efekty, pretože zahraničný investor je nútený doviezť, prípadne vyvinúť ešte lepšie technológie, aby víťazil v konkurenčnom boji.

Dôležitým pozitívom je aj **prístup na nové zahraničné trhy**, ktorý krajina získava vďaka novonadobudnutým skúsenostiam a novým exportným príležitostiam plynúcich z PZI. Možnosti pre domácich subdodávateľov a možnosť naviazania ekonomických vzťahov so zahraničnými subjektami vznikajú najmä ak sa jedná o proexportne orientovanú PZI. Odporcovia tohto pozitíva zdôrazňujú zvýšenú závislosť na exportných trhoch. Vysoká závislosť na exportných trhoch môže v prípade recesie ohroziť jednostranne orientovanú ekonomiku.

Firmy, ktoré majú zahraničného vlastníka, často svojim zamestnancom robia školenia za účasti experta z materskej krajiny, čím sa zaistuje **rozvoj manažérskych**

schopností a rozvoj ľudského kapitálu. Vďaka tomu sa zvyšuje najmä kvalifikačná úroveň manažérov a zamestnancov, čo zabezpečuje prílev nových vedomostí do hostiteľskej krajiny.

Nové vedomosti sa odzrkadľujú aj v oblasti **ochrany životného prostredia** a začínajú sa využívať nové technológie používané v materskej krajine. Tie sú častokrát šetrnejšie k životnému prostrediu. Toto však platí iba pod podmienkou, že investor do hostiteľskej krajiny neprichádza z dôvodu zámerného presúvania ekologicky škodlivej výroby.

Príchod PZI do krajiny vo väčšine prípadov **zvýši ponuku pracovných miest a následne aj zamestnanosť** v danej krajine a však nie pri každej PZI je tento efekt výrazný. To, do akej miery sa vďaka PZI zvýši zamestnanosť, závisí od typu PZI. Najväčším tvorcom nových pracovných miest sú tzv. investície na zelenej lúke¹.

Ďalším pozitívom, ktoré prichádza s PZI je **rozvoj infraštruktúry**. Je zrejmé, že pre prosperujúcu firmu je potrebné, aby mala k dispozícii dobrú dopravnú sieť. Výhodným krokom pre zahraničných investorov je umiestniť PZI tam, kde už existuje kvalitná infraštruktúra. Ak sú k dispozícii iba predpoklady pre dobrú dopravnú sieť je možné očakávať, že pre investora bude dôležité postarať sa o rozvoj infraštruktúry v okolí umiestnenia PZI.

Na tento efekt nadväzuje aj pozitívny prínos pre **rozvoj domácich spoločností**, ktoré profitujú práve napríklad z rozvoja infraštruktúry. Taktiež pre domáce spoločnosti s komplementárnym zameraním vznikajú možnosti spolupráce so zahraničným investorom. Zároveň však vzniká aj nový prvok konkurencie na domácom trhu, čo pomáha **zvyšovať konkurencieschopnosť** v hostiteľskej krajine. Ak chcú domáce firmy naďalej prosperovať musia sa snažiť zvýšiť najmä kvalitu svojej produkcie.

1.2.2.2 Negatívne efekty

Okrem spomínaných pozitív PZI dokáže priniesť aj efekty, ktoré ovplyvňujú hospodárstvo krajiny negatívne. Medzi najčastejšie negatívne efekty patrí:

- vytlačanie a likvidácia domácich firiem (crowding-out efekt),

¹ Investície na zelenej lúke sú jednou z troch foriem PZI. Jedná sa o vybudovanie nových výrobných kapacít v zahraničí. (Dudáš, 2006 s. 5)

- vznik duálnej ekonomiky,
- výpadok daňových príjmov,
- transfer pricing,
- úpadok domácich dodávateľov,
- rast nezamestnanosti. (Varcholová, 2011)

Vznik novej zahraničnej spoločnosti na území hostiteľskej krajiny nemusí priniesť len spomínané výhody pre rozvoj domácich spoločností. Tzv. **crowding-out efekt** vzniká hlavne vtedy, keď sa zahraničná firma zameriava viac na domáci trh hostiteľskej krajiny, než na export a zároveň ak jej domáce firmy nedokážu konkurovať. Tento efekt je z pohľadu domácich spoločností negatívnym javom, avšak je bežným prvkom trhového hospodárstva, ktoré funguje na princípe, že „prežije len ten najlepší“.

S úpadkom domácich firiem sa spája aj **vznik duálnej ekonomiky**, ktorý nastáva v momente, keď vláda smeruje väčšinu aktivít na prilákanie zahraničných investorov a nevenuje sa rozvoju domácich podnikov. Vznik duálnej ekonomiky je síce pozitívnym efektom pre zahraničných investorov, avšak domácich producentov to ovplyvňuje negatívne.

Snaha vlády pre vytvorenie vhodného prostredia pre zahraničných investorov môže viesť k ďalšiemu negatívnemu efektu, ktorým je **výpadok daňových príjmov**. Toto spôsobí napríklad poskytnutie tzv. daňových prázdnin zahraničným investorom. S negatívnym vplyvom na daňový systém súvisí aj tzv. **transfer pricing**. Dochádza k nemu, keď sa zahraničný investor snaží vyhnúť vysokým daniam znižovaním daňového výnosu.

Negatívnym efektom pre domácu ekonomiku môže byť aj to, ak si zahraničný investor zvolí zahraničných dodávateľov a nevyužíva možnosti hostiteľskej krajiny. V dôsledku takéhoto kroku dochádza k **úpadku domácich dodávateľov**.

V súvislosti s pozitívnymi efektami sme ako jeden z hlavných spomenuli prílev nových moderných technológií. V rámci sledovania negatívnych efektov môže nadpriemerné využívanie technológií viesť k **rastu nezamestnanosti** z dôvodu nahradenia ľudskej pracovnej sily technológiami, ktoré do krajiny priniesla PZI.

1.3 Motívy zahraničného investovania

Rozhodovanie zahraničných investorov o investícii je v prvotnej fáze ovplyvňované mnohými faktormi. Z historického hľadiska bola najvýznamnejším motívom pre

investovanie dostupnosť prírodných zdrojov (minerály, poľnohospodárske produkty a pod.), avšak to samé o sebe nebolo dostatočné na to, aby sa tým podmieňoval vznik PZI. K uskutočneniu PZI došlo až vtedy, keď krajine, ktorá mala komparatívnu výhodu v podobe prírodných zdrojov, chýbal potrebný kapitál, či technológie potrebné na ťažbu. Taktiež musela existovať, prípadne sa dodatočne vytvoriť vhodná infraštruktúra, aby sa vyťažené suroviny mohli dostať do krajiny zahraničného investora. (Kudina, a iní, 2008)

Problematikou najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú PZI sa zaoberá niekoľko autorov. Najviac citovaným je aj v tomto prípade J. H. Dunning, ktorý v roku 1993 rozdelil motívy investovania do dvoch skupín, a to podľa toho, či sa jedná o prvýkrát realizovanú investíciu alebo o tzv. dodatočnú PZI.

V prípade začiatkovej investície sa zahraniční investori zameriavajú na hľadanie zdrojov (fyzických a ľudských) a taktiež na hľadanie trhov (domáce alebo susedné trhy), ktoré sú potenciálne dostupné a vhodné. Ak sa jedná o dodatočnú PZI investori sa zameriavajú na efektívnosť, pod ktorú spadá racionalizácia výroby, využitie úspor zo špecializácie a rozsahu výroby. Keďže poznajú trhy a zdroje, môžu sa špecializovať na výrobky a technológie, o ktorých vedia, že budú výnosné. Pri dodatočnej investícii je potrebné zamerať sa aj na hľadanie strategických výhod, rozširovať regionálnu alebo globálnu stratégiu. Investori majú priestor zlepšovať svoje technológie, organizačné schopnosti a rozširovať svoje postavenie na trhu. (Dunning, 2008)

Dunningove rozdelenie motívov však poskytuje ekonómovi priestor na zlepšenie, pretože jeho pohľad predstavuje skôr analýzu motívov ex-post a nezohľadňuje alternatívne motívy, ktoré sa berú do úvahy pred uskutočnením PZI. (Franco, a iní, 2008)

Podľa vyjadrenia M. Římana z roku 2008 sú najdôležitejšími faktormi pre vstup investorov do krajiny „politická stabilita v širšom zmysle, teda vrátane ochrany vlastníckych práv, možnosti voľného toku kapitálu do krajiny a späť, garancia päťsto miliónového trhu vyplývajúceho z členstva v EÚ², kvalitné zákonodarstvo a vynútiteľnosť práva, nízke dane, kvalitná infraštruktúra, lacná a vzdelaná pracovná sila s dobrými pracovnými návykmi, geografická poloha.“ (Říman, 2008 s. 12) Pre každého investora a každý typ investície je rebríček dôležitosti týchto faktorov odlišný. Na prvých miestach sú faktory, ktorých úroveň determinuje vyspelosť krajiny. Medzi takéto môžeme zaradiť politickú stabilitu, kvalitné zákonodarstvo a kvalitnú infraštruktúru. Poradie dôležitosti ďalších faktorov závisí najmä

² V prípade ak sa jedná o zahraničného investora z krajiny mimo EÚ.

od typu investície. Napríklad veľkosť trhu, na ktorý investícia vstupuje je dôležitá vtedy, ak sa jedná o investíciu, ktorá je zameraná na získavanie trhu hostiteľskej krajiny. Ak sa investícia zameriava na export, pri rozhodovaní investor zohľadňuje skôr geografickú polohu a teda vzdialenosť trhu od krajín, kam plánuje exportovať.

Mieru rizika investície vyjadruje rating krajiny. Rating je nezávislé hodnotenie krajiny vykonávané ratingovou agentúrou. Cieľom ratingu je objektivizácia a kategorizácia rizík. Na Slovensku sa rating začal používať koncom 90. rokov 20. storočia. Riziko hodnoteného subjektu sa vyjadruje prostredníctvom ratingovej škály. Rating je dôležitým ukazovateľom pre účastníkov kapitálových a finančných trhov, ale aj pre samotný hodnotený subjekt. (European rating agency) Ak sa pozrieme na súčasný stav Slovenskej republiky, najnovšie správy od ratingových agentúr nie sú veľmi pozitívne. Rating Slovenska, od ratingovej agentúry Fitch, sa podľa dostupných informácií v súvislosti s pandemiou zhoršil o jeden stupeň. Výhľad Slovenska sa dostal zo stabilného na negatívny.

1.4 Vývoj PZI z časového hľadiska

Skoro každá dlhodobá investícia potrebuje čas na to, aby sa stala výnosnou a aby sa prejavili kladné efekty. Rovnako to je aj s PZI. Po ich vstupe do ekonomiky krajiny musia prejsť nábehovým obdobím, kedy sa pozitívne efekty PZI ešte neprejavujú. V tomto období sa skôr prejavujú opačné vplyvy investície, a to napríklad spotreba devízových prostriedkov na nákup technológií, licencií, materiálov, know-how, atď. Kladné efekty krajina spozoruje vtedy, keď sa spustí plná výroba, a o to viac, keď sa vytvorený zisk v tuzemsku reinvestuje. Stále sa však z PZI snaží čo najviac profitovať zahraničný investor, ktorý vstupuje na nový trh. Môžeme teda tvrdiť, že výrazným motívom zahraničných investorov je dosiahnutie profitu a využitie vyplývajúcich pozitív pre svoje ďalšie záujmy.³ Peniaze získané z investície sa tak vo veľkej miere reinvestujú skôr do materskej krajiny, než do hostiteľskej.

³ Príkladom využívania pozitívneho vplyvu vo svoj prospech je Čína investujúca v Afrike. Výška čínskych investícií do krajín Afriky v posledných desaťročiach signifikantne vzrástla. Motívom Číny pre investovanie v Afrike je najmä to, že táto oblasť predstavuje vynikajúcu príležitosť na rozšírenie globálneho vplyvu Číny. Afrika, ktorá je rozvíjajúcim sa trhom, zabezpečuje Číne taktiež vysokú návratnosť investícií a predstavuje lacnú pracovnú silu. Z tohto investičného vzťahu samozrejme do istej miery profitujú aj Africké krajiny, ale záujem Číny je poháňaný najmä vidinou profitu vytvoreného vysokou návratnosťou investícií. Tento vzťah je v neposlednej rade charakteristický vykorisťovaním lacnej pracovnej sily v Afrike a aj z toho hľadiska je zrejmé, že pozitíva z tohto vzťahu sa následne vo väčšej miere prejavujú v Číne, než v Afrike.

Pôsobenie PZI na ekonomiku krajiny, prechádza z časového hľadiska niekoľkými fázami vývoja. J. H. Dunning v osemdesiatych rokoch 20. storočia, rozvinul jednu z viacerých teórií, ktoré vznikli. Jeho hypotéza spočíva v rozanalyzovaní piatich fáz, ktorými PZI prechádza po vstupe do danej krajiny.

V prvej fáze daná krajina neinvestuje v iných štátoch, z dôvodu nízkej rozvojovej úrovne. Tá zapríčiňuje, že krajina nedokáže efektívne prostredníctvom PZI využiť svoje prednosti v špecifickej oligopolnej súťaži. Využívaním exportu krajina nadobúda aktívnu medzinárodnú spoluprácu.

So vstupom do druhej fázy nadobúdajú investície priamych zahraničných investorov na význame. V krajine je už vysoký objem výroby a pracovné sily si zvykajú na vysokú produktivitu práce. Mzdy v krajine sú zatiaľ na nízkej úrovni. Nedokonalosti lokálneho trhu zapríčiňujú vysoké transakčné náklady. Tie zas majú vplyv na to, že sa investori pokúšajú integrovať mnohé trhy kde vykonávajú podnikové transakcie. PZI domácej krajiny sa vyskytujú v druhej fáze zriedka, pretože krajiny nedisponujú ešte takými výhodami z investície.

Tretia fáza so sebou nesie už vyšší podiel PZI domácej krajiny. Celkovo však rozvoj vývozných PZI je nižší než dovozných PZI, i keď sa postupne dostávajú na rovnakú úroveň. PZI sa prepája s domácim priemyslom. Vďaka skúsenostiam, ktoré krajina získava, dokáže dosiahnuť lepšie postavenie na zahraničných trhoch. Domáca krajina získava aj ďalšie výhody, akými sú napríklad: zvyšovanie kvalifikácie pracovných síl, podporovanie know-how, vysoký dopyt, nová moderná infraštruktúra a schopnosť domáceho technického rozvoja. Stúpa už aj úroveň miezd, to sa však prelína s medzinárodnou diferenciáciou miezd, čím daná krajina stráca „výhody lacnej pracovnej sily“.

Vo štvrtej fáze je už krajina plnohodnotným investorom v zahraničí. Za piatu fázu Dunning označuje rozvoj vnútro-odvetvového medzinárodného obchodu, ktorý sa opiera o vnútro-odvetvovú deľbu práce vo vlastnej výrobe. Prílev PZI zo zahraničia do hostiteľskej krajiny je znovu vysoký, ale z iných dôvodov ako v prvých fázach. Investori viac vnímajú dynamický efekt z rozvoja medzinárodnej deľby práce, než krajinné špecifiká, ako tomu bolo v prvotných fázach. (Dunning, 1981)

1.4.1 Vývoj PZI na Slovensku

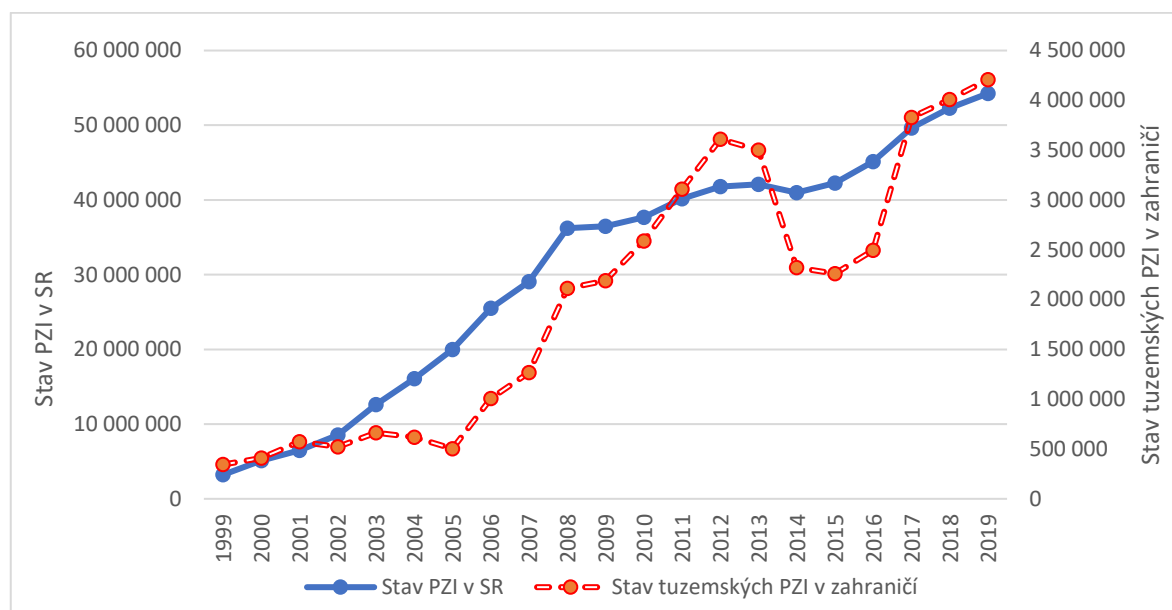
Čo sa týka vývoja týchto fáz na Slovensku, prvá a druhá fáza u nás prebehli pomerne rýchlo a to medzi rokom 1990 – 1995. (Hošková, 1997) Medzi rokmi 1992 až 2001 na

Slovensku pribudlo podľa zoznamu vypracovaného agentúrou SARIO až 145 podnikov so zahraničnou účasťou. (Repta, a iní, 2002)

Stav PZI na Slovensku od roku 1999 stabilne rastie. V priebehu tohto obdobia sa stav PZI na Slovensku zmenil z 3 mld. eur na takmer 55 mld. eur. Najväčšie percentuálne medziročné prírastky Slovensko zaznamenávalo do roku 2008. Jediný pokles v stave PZI bol medzi rokmi 2013 a 2014.

Čo sa týka stavu slovenských PZI v zahraničí, ich rast nebol až taký stabilný. Aj keď sa z hodnoty nedosahujúcej ani pol miliardy eur v roku 1999 dostali nad 4 mld. eur v roku 2019, medzi tým zaznamenali zopár poklesov. Prvý v roku 2005 nebol až tak výrazný, no od roku 2012 do roku 2015 sa tuzemské PZI v zahraničí prepadli takmer o 2,5 mld. eur. Od roku 2016 však opäťovne rástli a v roku 2019 dosiahli maximum z pohľadu nami sledovaného obdobia.

Graf 1 - Vývoj PZI v SR (v tis. eur) v rokoch 1999 - 2019

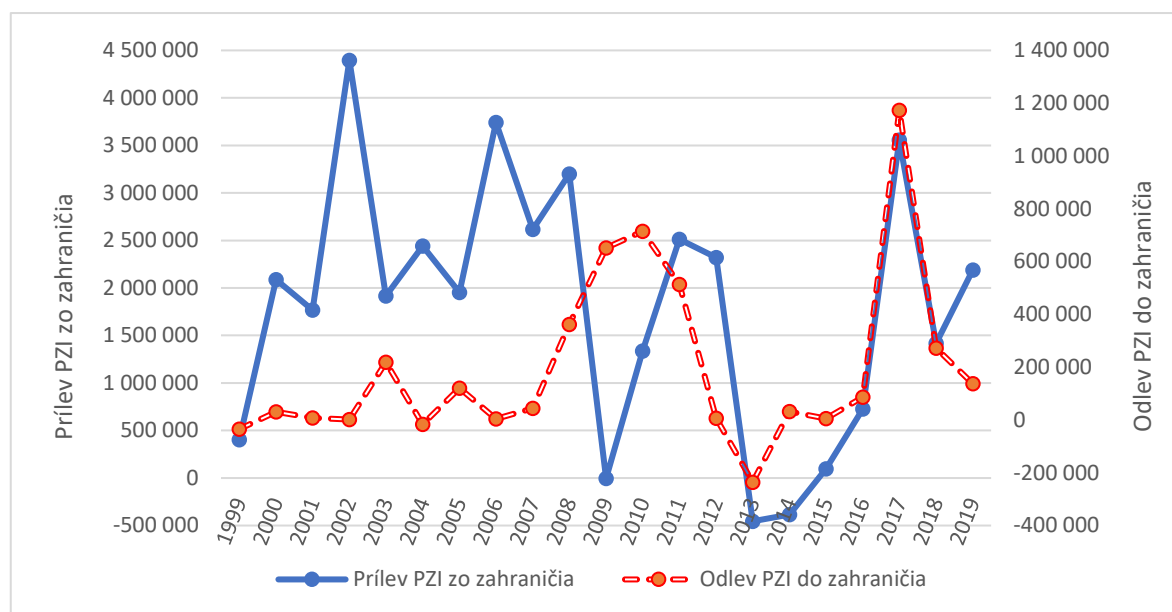

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov NBS.

Prílev PZI zo zahraničia na Slovensko medzi rokmi 1999 až 2019 dosiahol najväčšiu hodnotu v roku 2002 (4 396 754 tis. €), čo predstavovalo podiel na HDP až vo výške približne 17 %. V tomto čase si Slovenská republika vďaka prudkému rastu PZI zlepšila aj svoje postavenie medzi ostatnými krajinami Vyšehradskej štvorky. Ďalší veľký nárast prílevu PZI slovenská ekonomika zaznamenala v rokoch 2006, 2008 a 2017. Najväčší prílev investícií sa na Slovensku nepochybne odohral medzi rokmi 2000 – 2008. Vďaka tomuto

obdobiu sa slovenská ekonomika značne pretvorila a vznikli tu moderné exportne orientované priemyselné odvetvia. Podniky so zahraničným kapitálom sú doteraz na Slovensku zaradzované medzi najväčšie. Taktiež sa výrazne podieľajú na tvorbe HDP. (Dudáš, 2010)

Graf 2 - Vývoj PZI v SR (v tis. eur) v rokoch 1999 - 2019

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov NBS.

Odlev PZI zo Slovenska do zahraničia dosiahol najvyššiu hodnotu v roku 2017. Hneď potom sa opätovne prepadol. Priemerne sa v sledovanom období drží na hodnote 194 814 tis. eur.

2 Ciel' práce

Priame zahraničné investície sú vnímané ako dôležitý znak globalizácie, ktorý podnecuje rozvoj krajín. Zabezpečujú značný pohyb kapitálu a nových technológií, čo vplýva následne na rozvoj krajín, či už hostiteľských, alebo materských. Taktiež vyvolávajú rôzne efekty, ktoré pre hostiteľskú krajinu znamenajú prínos alebo riziko.

Hlavný cieľom bakalárskej práce je charakterizovať a identifikovať prínosy a riziká vyplývajúce z prílevu priamych zahraničných investícií, ktoré sa dajú pozorovať v ekonomike Slovenskej republiky, a to v dvoch vybraných sektoroch. Analýza je upriamená na obdobie rokov 2008 - 2019 z toho dôvodu, že sa jedná o tzv. „krízové a pokrízové obdobie“ a výsledky práce sa vďaka tomu dotýkajú aj súčasného stavu.

Na splnenie hlavného cieľa je dôležité vymedziť problematiku priamych zahraničných investícií, oboznámiť sa so súčasným stavom témy a zistiť vplyv priamych zahraničných investícií na ekonomiku Slovenska. Preto sa práca delí na dva čiastkové ciele.

Naplnenie prvého čiastkového cieľa je v prvej kapitole s názvom Súčasný stav skúmanej problematiky. Jedná sa o oboznámenie sa s problematikou priamych zahraničných investícií a zároveň o upriamenie pozornosti na to, aké efekty prinášajú priame zahraničné investície. Dôležitou časťou tohto čiastkového cieľa je oboznámenie sa s vývojom a stavom priamych zahraničných investícií na Slovensku.

Druhý čiastkový cieľ je nevyhnutný pre dosiahnutie hlavného cieľa. Zameriava sa na zistenia týkajúce sa toho, aký vplyv majú priame zahraničné investície na celkový ekonomický rozvoj hospodárstva Slovenskej republiky. Analýza potrebná na splnenie tohto cieľa sa realizuje na základe údajov o príleve priamych zahraničných investícií do Slovenskej republiky, o stave hospodárskeho rastu, nezamestnanosti a o objeme a štruktúre exportu. Vďaka tomuto kroku sa dostávame k možnosti naplnenia hlavného cieľa, ktorým je poukázať na prínosy a riziká vyplývajúce z účasti priamych zahraničných investícií v potravinárskom a finančnom sektore Slovenskej republiky.

3 Metodika práce

V súvislosti s danou témou sme si zvolili metodiku práce, ktorá nám pomohla dosiahnuť stanovený cieľ záverečnej práce.

Prvá časť práce je zameraná na teoretické poznatky o priamych zahraničných investíciách, ktoré je dôležité uviesť pre správne pochopenie a následné spracovanie problematiky. Po preštudovaní domácej i zahraničnej literatúry týkajúcej sa danej problematiky sme spracovali získané informácie zamerané najmä na efekty priamych zahraničných investícií. Zdrojom použitej literatúry boli prevažne internetové a knižné zdroje. Na výber vhodných poznatkov bola použitá metóda indukcie, čo znamená, že pre účely bakalárskej práce sme zvolili tie informácie, ktoré boli najrelevantnejšie a potrebné pre naplnenie cieľa.

V praktickej časti práce sme pri skúmaní charakteru vplyvu prílevu PZI na ekonomiku Slovenska realizovali väčšinu zistení pomocou korelačnej a regresnej analýzy. Vo všetkých prípadoch bola použitá metóda lineárnej regresie a dosiahnutým výsledkom bola následne priradená štatistická významnosť. V ďalšej časti práce sú objektom skúmania vybrané sektory hospodárstva Slovenskej republiky, kde kladieme dôraz na potravinársky a bankový sektor. V tejto časti sa zameriavame najmä na vplyv PZI na zamestnanosť, pridanú hodnotu a produktivitu práce vo vybraných sektoroch.

Získané výsledky sú v práci uvedené vo forme grafov a tabuliek. Údaje pre potreby regresnej analýzy sme čerpali z databáz Eurostatu, Národnej banky Slovenska a zo Štatistického úradu Slovenskej republiky. Údaje sú vo forme časových radov zvyčajne za obdobie 2008 – 2019 a z hľadiska zberu dát sa jedná o tvrdé údaje. Na spracovanie získaných údajov boli použité programy Excel a Gretl.

Dosiahnuté výsledky boli metódou komparácie porovnávané s obdobím 1993 – 2003, na ktoré existuje podobná analýza v publikácii Priame zahraničné investície vo svetovom hospodárstve z roku 2006. Toto obdobie sa od nami skúmaného obdobia značne odlišuje a preto je vhodné pre komparáciu a poukázanie na vývoj ekonomiky Slovenska.

V posledných kapitolách sme využili metódu syntézy a dedukcie, keďže sme získané výsledky a poznatky zosumarizovali a vyvodili z nich závery.

4 Výsledky práce a diskusia

V tejto časti bakalárskej práce sa budeme venovať analýze prínosov a rizík, ktoré vyplývajú z prílevu PZI do ekonomiky Slovenskej republiky. Konkrétne sa zameriame na vybrané sektory hospodárstva Slovenskej republiky. Keďže sa jedná o prínosy a riziká, ktoré ovplyvňujú ekonomiku Slovenska, primárne sa v rámci jednotlivých analýz zameriame na stav investícií vo vnútri krajiny a na hodnoty prílevu PZI. Slovenskú republiku tak budeme prioritne vnímať ako hostiteľskú krajinu.

Po všeobecnejšej časti, zameranej na informácie týkajúce sa vplyvu prílevu PZI na hospodárstvo Slovenskej republiky v období rokov 2008 až 2019, sa zameriame na potravinársky a následne finančný sektor. Jedná sa totiž o dva „najzákladnejšie statky“ v hospodárstve každej krajiny – jedlo a peniaze. Na týchto sektoroch budeme pozorovať vzniknuté prínosy a riziká v období 2008 až 2018. Voľba tohto obdobia závisí od dostupnosti údajov týkajúcich sa najmä stavu a pohybu PZI v jednotlivých sektoroch. Keďže údaje sú aktualizované približne 21 mesiacov po skončení obdobia nemôžeme do analýzy zahrnúť rok 2020 a v tomto prípade ani rok 2019. V čase písania záverečnej práce nie sú k dispozícii údaje o stave a pohybe PZI v jednotlivých sektoroch.

4.1 Analýza vplyvu prílevu PZI na hospodárstvo Slovenskej republiky

Cieľom tejto kapitoly je zistiť charakter vplyvu prílevu PZI na hospodársky rast, nezamestnanosť, produktivitu práce a na vývoj a štruktúru exportu Slovenskej republiky. Vplyv PZI na hospodársky rast a na nezamestnanosť sú podstatnými faktormi, pretože ich vývoj výrazne ovplyvňuje budúci rozvoj ekonomiky. Je tomu tak najmä v štátoch, ktorých ekonomiky sa nezaradujú medzi najvyspelejšie a PZI sú pre nich výrazným zdrojom zvyšovania hospodárskeho rastu. Aby však PZI pozitívne ovplyvňovali rast ekonomiky, musí mať krajina dostatočnú absorpčnú schopnosť napríklad pre nové technológie. Skúmanie vplyvu PZI na vývoj a štruktúru exportu Slovenska prinesie informácie o vplyve PZI na transformáciu priemyslu a taktiež o vplyve na jednotlivé sektory. (Dudáš, 2006) Vďaka získaným informáciám sa budeme môcť neskôr zamerať na spomínané dva vybrané sektory. Podľa zistení, či sa jedná o pozitívny alebo negatívny vplyv budeme následne vedieť určiť, či prílev PZI do hospodárstva SR spôsobuje prevahu prínosov, alebo naopak rizík.

4.1.1 *Vplyv prílevu PZI na hospodársky rast Slovenskej republiky*

Vplyv prílevu PZI na hospodársky rast je vo všeobecnosti v teoretickej hladine považovaný za pozitívny, pretože pre krajinu predstavuje možnosť získania nového kapitálu a tým doplní chýbajúce úspory domácej ekonomiky. Vďaka tomu vie krajina uskutočniť proces transformácie, ktorý zabezpečí modernizáciu v rôznych oblastiach.

Cieľom tejto podkapitoly je zistiť, či prílev PZI do hospodárstva Slovenskej republiky za posledných 12 rokov vplýval na hospodársky rast a či bol tento vplyv prínosným pre ekonomiku Slovenska. Na analýzu tohto vplyvu budeme používať údaje o raste reálneho HDP a údaje týkajúce sa prílevu PZI do SR.

Tabuľka č. 1 obsahuje údaje o HDP Slovenska, ktoré sú potrebné na výpočet ďalšej veličiny, a to rastu reálneho HDP za obdobie 2008 – 2019. Slovenská republika dosiahla najväčší percentuálny nárast reálneho HDP v roku 2008. Pred rokom 2009 bola takáto výška rastu reálneho HDP bežným javom. Priemerný rast reálneho HDP od vstupu Slovenska do EÚ v roku 2004 do krízového obdobia osciloval práve okolo 17 %. V roku 2009, keď sa na Slovensku prejavila finančná kríza, rast reálneho HDP sa značne prepadol. V roku 2010 rast pomerne prudko vzrástol a v nasledujúcich rokoch sa stabilizoval priemerne na 3,90 %.

Tabuľka 1 - Rast reálneho HDP (v %) na Slovensku v rokoch 2008 - 2019

Sledované obdobie	reálny HDP (mil. €)	rast reálneho HDP (%)
2007	56 339,30	x
2008	66 098,10	17,32
2009	64 095,50	-3,03
2010	68 188,70	6,39
2011	71 304,50	4,57
2012	73 575,80	3,19
2013	74 448,80	1,19
2014	76 269,80	2,45
2015	79 767,60	4,59
2016	81 051,50	1,61
2017	84 532,20	4,29
2018	89 505,50	5,88
2019	93 865,20	4,87

Zdroj: Eurostat a vlastné výpočty.

Doplňujúcou informáciou je, že v roku 2020 reálny HDP opäť dosiahol záporné číslo, a to z dôvodu pandémie, ktorá výrazne oslabila ekonomiku. Rok 2020 však nemôžeme

použiť, pretože aj keď údaje o raste HDP sú v čase písania práce dostupné, pri ďalších výpočtoch by sme ich nevedeli uplatniť.

V nasledujúcej tabuľke č. 2 sú zobrazené údaje prílevu PZI zo zahraničia do ekonomiky Slovenska. Vývoj prílevu PZI sme spomínali už v grafe č. 2 v kapitole 1.4.1, avšak teraz sa zameriame na konkrétne hodnoty. V sledovanom období môžeme vidieť, že záporný prílev investícií sa na Slovensku vyskytol v rokoch 2009, 2013 a 2014. V roku 2009 spôsobila záporné hodnoty kategória „ostatný kapitál“, ktorá obsahuje údaje o cezhraničných tokoch v rámci medzinárodných koncernov. Negatívne hodnoty znamenajú, že v danom období výrazne vzrástli pohľadávky slovenských dcérskych spoločností voči zahraničným investorom. Jedná sa o majetkové a pôžičkové prevody, ktoré v roku 2009 boli zapríčinené krátkodobým presúvaním kapitálu v období finančnej krízy. V roku 2013 spôsobili negatívny vývoj tzv. dlhové nástroje. Podobne ako v roku 2009 ide najmä o pôžičkové transakcie, ktorých saldo bolo vo výsledku záporné. V roku 2014 dosahovali záporné hodnoty kategórie reinvestovaný zisk a dlhové nástroje. V sledovanom období sa hodnoty prílevu pohybovali priemerne okolo hodnoty 1 375 637 tis. eur. Tieto údaje týkajúce sa prílevu PZI budeme používať v nasledujúcich kapitolách pri všetkých regresných analýzach.

Tabuľka 2 - Prílev PZI zo zahraničia do SR (v tis. eur) v rokoch 2008 - 2019

Sledované obdobie	Prílev PZI zo zahraničia (tis. €)
2008	3 199 548
2009	-4 376
2010	1 336 249
2011	2 511 474
2012	2 320 630
2013	-454 968
2014	-386 116
2015	95 664
2016	728 067
2017	3 555 686
2018	1 418 415
2019	2 187 375

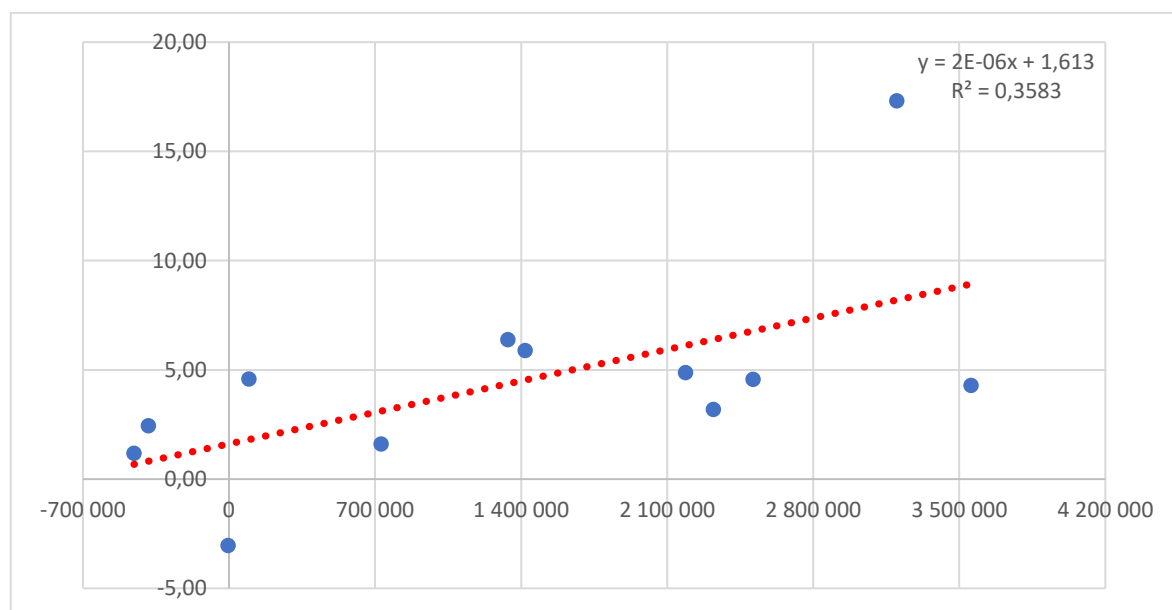
Zdroj: NBS.

Pri skúmaní vplyvu PZI na hospodársky rast začneme vykonaním korelačnej analýzy. Na Slovensku môžeme pozorovať pozitívny vzťah medzi prílevom PZI a hospodárskym rastom, pretože korelačný koeficient v sledovanom období dosahuje hodnotu 0,59. Môžeme teda tvrdiť, že nárast prílevu PZI spôsobuje do istej miery zvýšenie hospodárskeho rastu a naopak.

Na základe publikácie T. Dudáša z roku 2006 vieme zistiť, že korelačný vzťah medzi dvoma skúmanými veličinami postupne rastie. Na strane 129 autor poukazuje na to, že korelačný koeficient bol na Slovensku medzi rokmi 1993 – 2003 len 0,06. Vzťah PZI a hospodárskeho rastu v tomto období môžeme považovať za neutrálny. (Dudáš, 2006)

Ďalším krokom k potvrdeniu pozitívneho vzťahu je vykonanie regresnej analýzy. Na grafe č. 3 je znázornená regresná priamka a pozorovania za jednotlivé roky. Regresná priamka má rastúci charakter, čo potvrdzuje dosiahnutú hodnotu korelačného koeficientu.

Graf 3 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) a rastu reálneho HDP (%)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Hodnota 0,3583 (R^2) v grafe č. 3 poukazuje na to, že zvolená regresná priamka vysvetľuje variabilitu HDP na 35 %. Zvyšnú časť, ktorá nebola vysvetlená použitým modelom tvorí vplyv iných činiteľov. Na výšku a vývoj HDP pôsobí mnoho faktorov a aj keď sú PZI významným zdrojom vytvárania a rozvoja nových činností pre ekonomiku Slovenska, nie sú jediným a ani najvýraznejším prvkom, ktorý ovplyvňuje rast HDP. Dosiahnuté výsledky regresnej analýzy však možno považovať za štatisticky významné.

4.1.2 *Vplyv prílevu PZI na mieru nezamestnanosti*

Ďalším predpokladaným efektom prílevu PZI je zníženie miery nezamestnanosti. Vo všeobecnosti platí predpoklad, že po príchode zahraničného investora na domáci trh budú obyvateľom poskytnuté nové pracovné miesta. Mnoho štúdií v tejto oblasti dokazuje, že skúmanie vplyvu prílevu PZI na nezamestnanosť je veľmi komplikované. Analytici z UNCTAD tvrdia, že je nutné rozlišovať medzi krátkodobými a dlhodobými efektami. Z krátkodobého hľadiska môže totiž dôjsť k poklesu pracovných miest a k rastu miery nezamestnanosti, čo je negatívny efekt, avšak z dlhodobého hľadiska je pozitívnym efektom nárast produktivity alebo konkurencieschopnosti. Pri skúmaní vplyvu na mieru nezamestnanosti je možné sústrediť sa na skúmanie zmeny v počte pracovných miest (kvantitatívna stránka) alebo na skúmanie zmeny kvality pracovníkov (kvalitatívna stránka). (Dudáš, 2006 s. 136) V tejto časti záverečnej práce sa zameriame predovšetkým na kvantitatívnu stránku vplyvu PZI na mieru nezamestnanosti v hospodárstve Slovenskej republiky.

Skúmané obdobie budú znovu predstavovať roky 2008 – 2019. Cieľom tejto podkapitoly je zistiť pozitívny alebo negatívny vplyv PZI na vývoj miery nezamestnanosti. V tabuľke č. 3 sa nachádzajú údaje týkajúce sa vývoja miery nezamestnanosti na Slovensku v skúmanom období.

Tabuľka 3 - Miera nezamestnanosti (v %) v rokoch 2008 - 2019

Sledované obdobie	Miera nezamestnanosti (%)
2008	6,00
2009	7,50
2010	9,00
2011	8,50
2012	8,80
2013	9,00
2014	8,40
2015	7,30
2016	6,20
2017	5,20
2018	4,20
2019	3,70

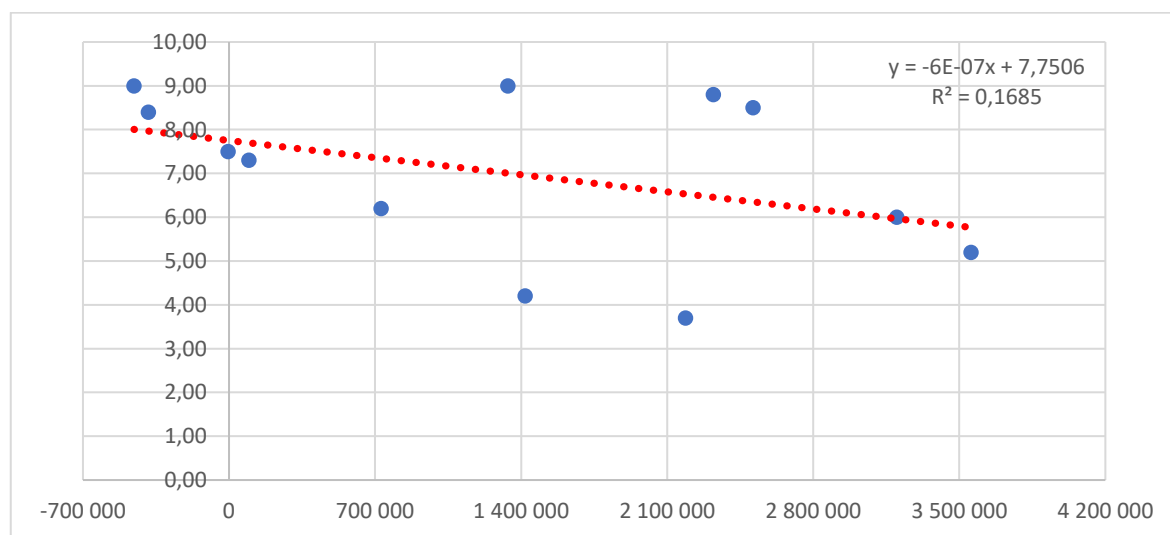
Zdroj: NBS a Eurostat.

Čo sa týka miery nezamestnanosti priemerne sa za posledných 12 rokov pohybovala na hranici 6,98 %. Od roku 2013 dochádzalo k postupnému znižovaniu. Podľa dostupných údajov je zrejmé, že najnižšiu hodnotu dosiahla miera nezamestnanosti v roku 2019.

Na základe vykonanej korelačnej analýzy vzťahu miery nezamestnanosti a prílevu PZI môžeme povedať, že s prílevom PZI je spojený pokles nezamestnanosti. Korelačný koeficient v tomto období má hodnotu -0,41, čo predstavuje strednú závislosť.

Na grafe č. 4 je regresná priamka, ktorá má mierne klesajúci charakter, čo potvrdzuje hodnotu korelačného koeficienta. Nárast prílevu PZI počas rokov možno spojiť s poklesom miery nezamestnanosti. Pre porovnanie a dokázanie kauzality opäť ako príklad použijeme publikáciu T. Dudáša, ktorý v skúmanom období rokov 1993 – 2003 poukazuje na kladný korelačný koeficient s hodnotou 0,68. V tomto období teda dochádzalo k opačnému javu, a to, že zvýšený prílev PZI mal negatívny vplyv na vývoj nezamestnanosti. (Dudáš, 2006) Dôvodom tejto zmeny v priebehu desaťročí je zmena charakteru PZI. Zatiaľ čo v skúmanom období 1993 – 2003 prevažovali PZI získané prostredníctvom privatizácie, v období 2008 – 2019 to boli investície na zelenej lúke, ktorých základným znakom je prílev nových pracovných miest do hostiteľskej krajiny.

Graf 4 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) a miery nezamestnanosti (%)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Zvolená regresná priamka vysvetľuje variabilitu miery nezamestnanosti vo vzťahu s prílevom PZI na 16 %. Nevysvetlenú časť tvoria iné faktory vplývajúce na vývoj miery nezamestnanosti. Variabilita použitého modelu je nízka a aj preto nemôžeme tento model

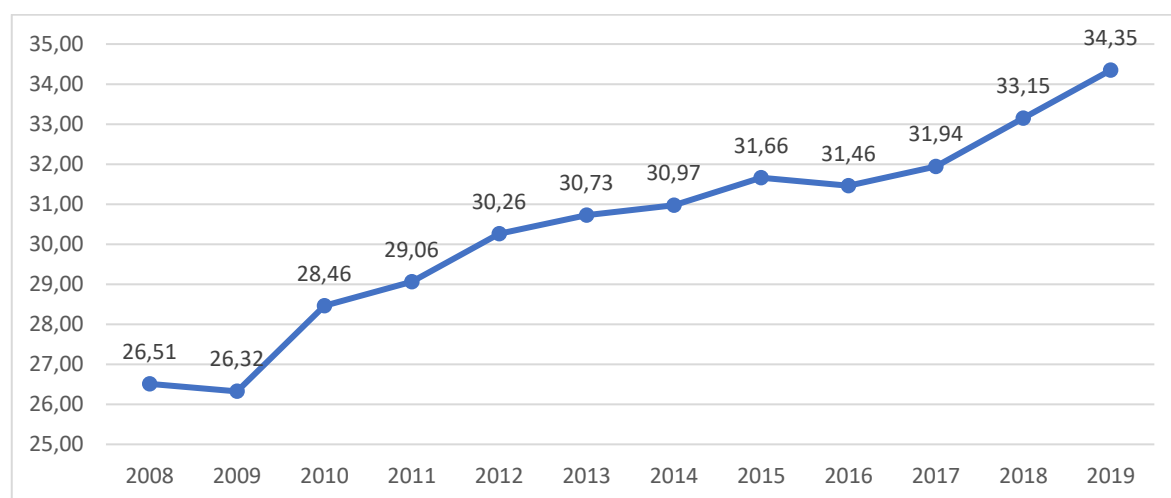
považovať za štatisticky významný. Vplyv prílevu PZI na znižovanie nezamestnanosti je však možné preukázať informáciami, ktoré vypovedajú o prevahe prílevu investícií „na zelenej lúke“ v skúmanom období. Za dôvod, že vykonaná lineárna regresia je štatisticky nevýznamná, môžeme považovať mnoho faktorov ako napríklad časový nesúlad medzi prílevom PZI a prejavom efektov na trhu práce. Taktiež je dôležité spomenúť, že v podnikoch, ktoré vznikli na Slovensku vďaka zahraničným investorom, sa častokrát zamestnávajú ľudia, ktorí pred vstupom do tohto zamestnania neboli nezamestnaní. Všetky tieto faktory skresľujú dosiahnutý výsledok a preto ho nemôžeme považovať za jednoznačný.

4.1.3 *Vplyv prílevu PZI na produktivitu práce a pridanú hodnotu*

Medzi prínosy vyplývajúce z prílevu PZI v teoretickej hladine považujeme aj nárast produktivity práce. Produktivita práce je vypočítaná z údajov o pridanej hodnote a počte zamestnancov v sledovanom období. Okrem vplyvu prílevu PZI na produktivitu práce zanalyzujeme aj vplyv prílevu PZI na pridanú hodnotu. Práve prílev PZI s vysokou pridanou hodnotou prináša viac pozitívnych efektov, ako prílev PZI, ktoré zvyšujú mieru medzispotreby krajiny.

Vývoj produktivity práce na Slovensku v sledovanom období je zobrazený na grafe č. 5. Produktivita práce medzi rokmi 2008 – 2019 postupne narastala a zaznamenala iba dva mierne poklesy o 0,2 percentuálneho bodu v rokoch 2009 a 2016.

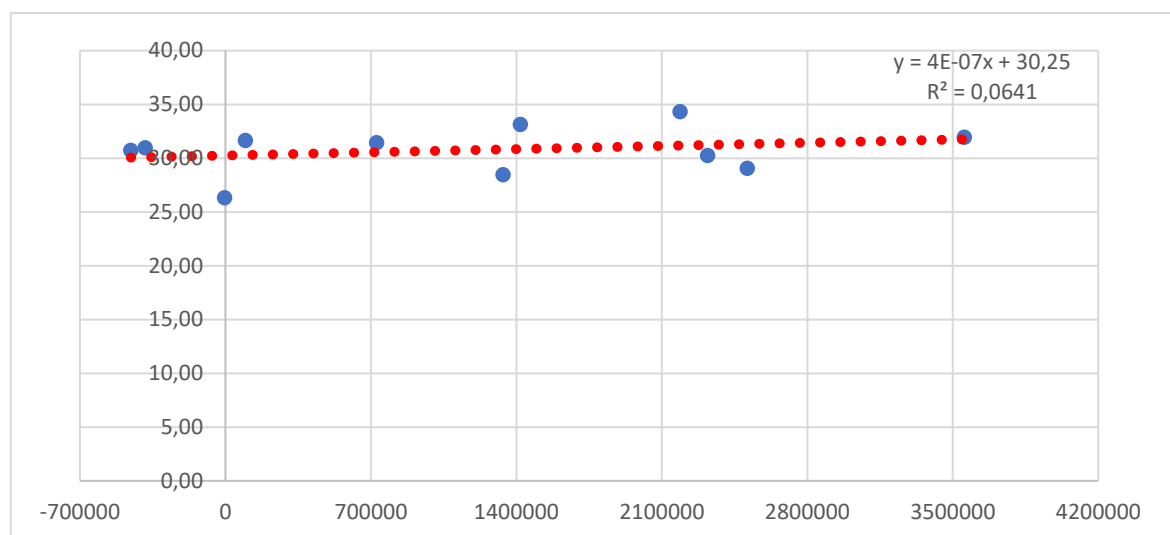
Graf 5 - Vývoj produktivity práce v SR v rokoch 2008 - 2019

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z Eurostatu.

Na základe korelačnej analýzy, ktorej výsledkom je korelačný koeficient s hodnotou -0,007 môžeme povedať, že v sledovanom období je medzi prílevom PZI a produktivitou práce neutrálny vzťah. Smer regresnej priamky, ktorý vidíme na grafe č. 6, potvrdzuje dosiahnuté výsledky.

Graf 6 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) a produktivity práce

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Regresná priamka vysvetľuje variabilitu produktivity práce na 6 %. Nevysvetlená časť je tvorená vplyvom ostatných faktorov. Výsledkom je zistenie, že v sledovanom období sa neprejavil vplyv prílevu PZI na produktivitu. Dôvodom takého výsledku je, že vplyv na produktivitu práce sa častokrát prejaví po dlhšej dobe. V nami skúmanom období sa však neprejavil.

Čo sa týka vzťahu prílevu PZI a pridanej hodnoty korelačný koeficient dosahuje hodnotu 0,12, čo predstavuje slabú závislosť medzi prílevom PZI a pridanou hodnotou. Pridaná hodnota v sledovanom období síce kontinuálne rastie, ale vplyv prílevu PZI sa nedá jednoznačne dokázať. Regresná priamka v tomto prípade vysvetľuje variabilitu pridanej hodnoty len na 1,5 %.

Podobne ako v prípade regresnej analýzy pre vzťah prílevu PZI a produktivity práce platí, že je veľmi zložitité dosiahnuť štatisticky významné výsledky. Preto tieto regresné analýzy nemôžeme považovať za smerodajné. Opäť je nutné spomenúť účasť mnohých faktorov a aj to, že trvá určitý čas, než sa prejaví efekty prílevu PZI na tieto ukazovatele. V sledovanom období je však možné na základe dosiahnutých zistení tvrdiť, že PZI, ktoré

prichádzajú na Slovensko majú tendenciu zvyšovať skôr medzispotrebu, než pridanú hodnotu. Takýto jav môže v nasledujúcich rokoch spôsobiť prevahu negatívnych efektov vyplývajúcich z prílevu PZI.

4.1.4 *Vplyv prílevu PZI na objem a štruktúru exportu*

Slovenská ekonomika je považovaná za veľmi otvorenú. Z celkového exportu tvorí približne 85 % vývoz do Európskej únie. Dominujúce postavenie má v posledných rokoch výroba dopravných prostriedkov, a to najmä automobilový priemysel. Tabuľka č. 4 prináša prehľad desiatich najvýznamnejších odvetví pre slovenský export za obdobie 2015 -2019.

Tabuľka 4 - Najvýznamnejšie exportné odvetvia SR (v tis. eur) v rokoch 2015 - 2019

Exportné odvetvia	2015	2016	2017	2018	2019
Dopravné prostriedky	18 716,70	20 240,00	20 400,10	24 264,10	26 407,30
Stroje, prístroje, el. zariadenia	22 247,50	23 120,30	24 631,50	24 752,10	24 641,80
Základné kovy a výrobky z nich	6 613,40	6 565,10	7 711,00	8 149,90	7 527,40
Plasty, kaučuk a výrobky z nich	4 172,80	4 223,90	4 478,20	4 629,30	4 424,40
Nerastné výrobky	2 689,50	2 160,50	2 757,40	2 704,10	2 655,90
Priemyselné výrobky	2 011,20	2 109,50	2 255,90	2 475,30	2 368,30
Výrobky chemického priemyslu	1 948,30	1 947,60	1 871,80	2 036,20	2 071,80
Výrobky potravinárskeho priemyslu; nápoje; tabak	1 105,10	1 161,30	1 214,10	1 215,90	1 357,90
Textílie a textilné výrobky	1 573,50	1 464,20	1 591,70	1 677,10	1 777,80
Buničina, celulóza; zberový papier; papier, lepenka	1 121,20	1 156,20	1 149,00	1 227,20	1 202,90

Zdroj: Štatistický úrad SR - DATAcube.

Objem exportu sa medzi rokmi 2008 – 2019 pohyboval priemerne okolo hranice 69 925,764 mil. eur a stabilne sa v priebehu rokov zvyšoval. Údaje o objeme exportu v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia sa nachádzajú v tabuľke č. 5.

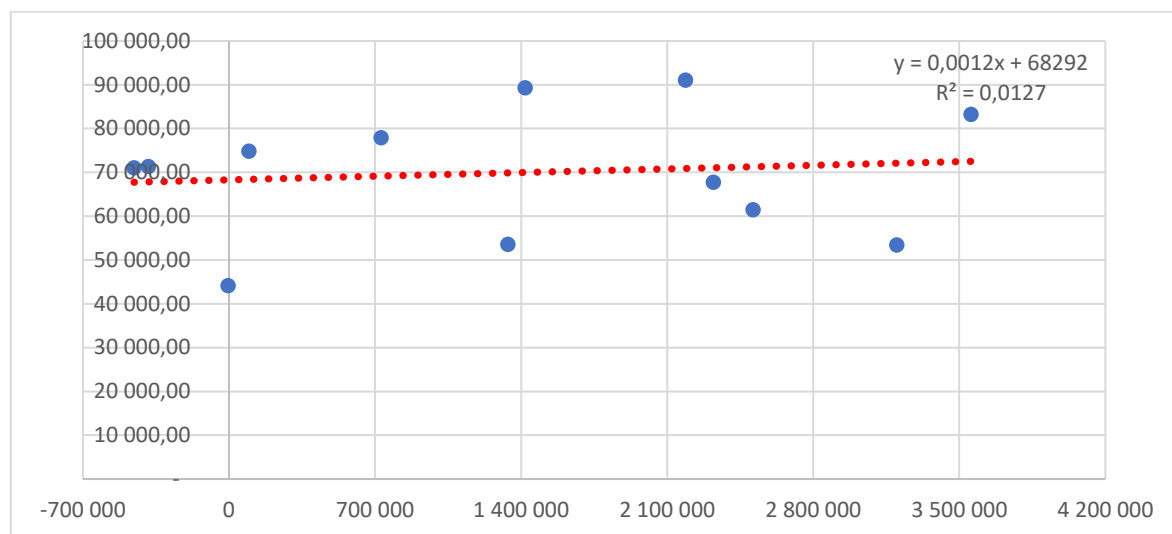
Tabuľka 5 - Celkový objem exportu SR (v tis. a mil. eur) v rokoch 2008 - 2019

Sledované obdobie	Objem exportu tovarov (tis. €)	Objem exportu služieb (tis. €)	Objem exportu spolu (mil. €)
2008	47 704 003	5 752 286,60	53 456,29
2009	39 833 538	4 325 294,72	44 158,83
2010	49 180 476	4 385 199,36	53 565,68
2011	56 697 348	4 740 140,72	61 437,49
2012	62 168 144	5 564 233,25	67 732,38
2013	64 136 490	6 926 885,73	71 063,38
2014	64 523 185	6 817 469,74	71 340,65
2015	67 540 429	7 321 021,66	74 861,45
2016	69 571 840	8 351 511,30	77 923,35
2017	73 891 714	9 339 053,31	83 230,77
2018	79 089 784	10 208 610,51	89 298,39
2019	80 312 119	10 728 394,21	91 040,51

Zdroj: International Trade Centre.

Na základe analýzy sme dospeli k záveru, že vzťah medzi objemom exportu a prílevom PZI je veľmi slabo pozitívny. Korelačný koeficient dosahuje hodnotu 0,11, čo dokazuje takmer nulovú tendenciu týchto veličín pohybovať sa rovnakým smerom. Pri výpočtoch opäť vychádzame z publikácie Priame zahraničné investície vo svetovom hospodárstve, kde skúmané obdobie pre tento jav predstavovalo roky 1993 – 2003. V tomto období mal korelačný koeficient hodnotu 0,45. Výsledok v tomto, aj v nami skúmanom období, predstavuje pozitívny vplyv prílevu PZI na exportnú výkonnosť. (Dudáš, 2006) Vplyv prílevu PZI na export sa však postupom času znížil. Sklon regresnej priamky na grafe č. 7 potvrdzuje slabú kladnú hodnotu korelačného koeficientu.

Graf 7 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) a objemu exportu (v mil. eur)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a International Trade Centre.

Dôvodom dosiahnutého slabého výsledku koeficienta determinácie je vplyv rôznych iných faktorov na vývoj exportu v Slovenskej republike a taktiež časový nesúlad medzi prílevom PZI a reálnym exportom. Dokázateľným faktom ostáva, že väčšina PZI, ktoré prichádzajú na Slovensko, sú smerované do odvetví, ktoré sú vo vysokej miere orientované proexportne. Ide najmä o priemyselné odvetvia. V nasledujúcej podkapitole si preto priblížime, ako sa v sledovanom období zmenila odvetvová štruktúra stavu PZI na Slovensku.

4.2 Odvetvová štruktúra PZI na Slovensku

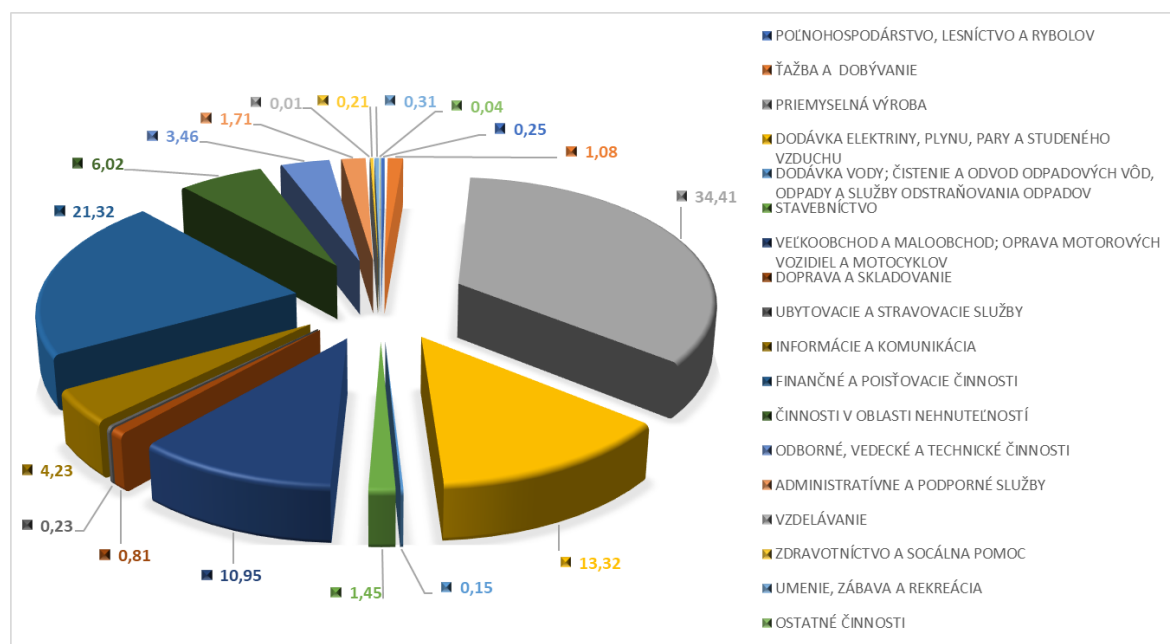
Slovensko je zaujímavou hostiteľskou krajinou pre mnohých zahraničných investorov už od svojho vzniku. V posledných rokoch boli aktérmi najväčšieho prílevu PZI na Slovensko európske krajiny ako Rakúsko, Holandsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo, Taliansko, Belgicko, Česko a ďalšie. Slovensko si ako hostiteľskú krajinu vyberajú aj štáty mimo EÚ, z ktorých môžeme spomenúť Čínu, Japonsko, Južnú Kóreu, Taiwan a v neposlednom rade USA.

PZI prichádzajúce zo zahraničia sú umiestňované do rôznych odvetví, ktoré zahraniční investori uznávajú za vhodné. Prispeievajú k reštrukturalizácii krajín a Slovensko nie je výnimkou. Zároveň sa však zvyšuje aj ekonomická závislosť od zahraničných investorov, čo môžeme považovať za riziko pre následný vývoj krajiny.

Medzi hlavné rozhodnutia zahraničného investora taktiež patrí to, či svoju činnosť v hostiteľskej krajine bude orientovať na export, alebo sa zameria na trh zvolenej hostiteľskej krajiny. V prípade PZI týkajúcich sa produkcie tovarov si zvyčajne zahraničný investor vyberie cestu exportu, zatiaľ čo pri PZI týkajúcich sa poskytovania služieb sa so svojou činnosťou začne orientovať na trh danej krajiny. (Goldberg, 2004)

Z grafov č. 8 a 9 týkajúcich sa odvetvovej štruktúry stavu PZI na Slovensku vidíme, že aj napriek takmer 10 ročnému rozdielu, väčšina PZI smeruje na Slovensku do priemyselnej výroby a do služieb týkajúcich sa financií. Na základe tohto zistenia vieme identifikovať ďalšie riziko, ktoré spočíva v tom, že transnacionálne korporácie majú tendenciu investovať do odvetví s nízkou pridanou hodnotou. Odvetvia s vysokou pridanou hodnotou ako sú výskum a vývoj cielia na svoj domáci trh. Hostiteľská krajina akou je z prevažnej miery aj Slovensko tak vo výsledku dosahuje nízku pridanú hodnotu produkcie.

Graf 8 - Odvetvová štruktúra stavu PZI na Slovensku v roku 2009 (v %)

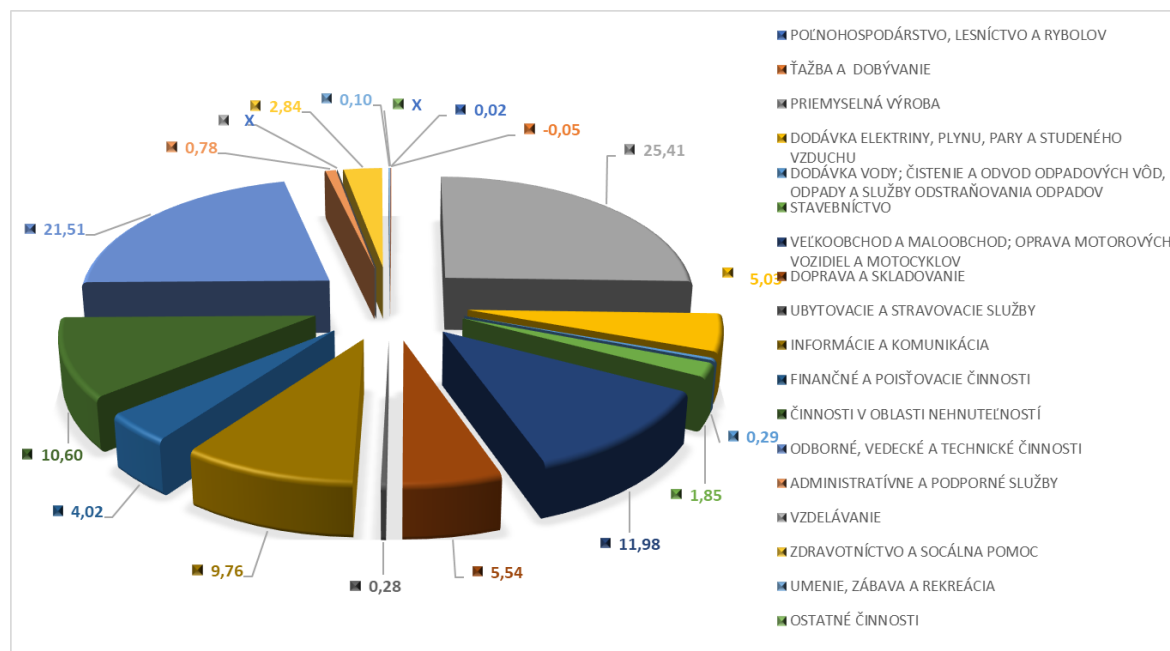

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z NBS.

Obdobia v grafoch č. 8 a 9 boli zvolené na základe dostupnosti rovnakých delení odvetví. Pri pohľade na dva uvedené grafy môžeme tvrdiť, že podiel stavu PZI v oblasti odborných a vedeckých činností medzi rokmi 2009 – 2018 zaznamenal najvyššiu zmenu. Zatiaľ čo v roku 2009 odborné, vedecké a technické činnosti tvorili iba 3,46 % z celkového stavu PZI na Slovensku, v roku 2018 to už bolo 21,51 %. Predchádzajúce identifikované

riziko investovania do odvetví s nízkou pridanou hodnotou, môžeme v sledovanom období považovať za minimalizované. Za zmienku stojí aj nárast podielu stavu PZI v odvetviach informácií a komunikácií, v doprave a skladovaní a taktiež v zdravotníctve. Naopak pokles podielu stavu PZI nastal v odvetviach finančných a poisťovacích činností, či dokonca v priemyselnej výrobe.

Graf 9 - Odvetvová štruktúra stavu PZI na Slovensku v roku 2018 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z NBS.

V nasledujúcich častiach tejto kapitoly sa zameriame na vybrané sektory hospodárstva Slovenskej republiky – potravinársky a bankový sektor. Podľa zistení nadobudnutých v tejto aj v predchádzajúcej podkapitole týkajúcej sa slovenského exportu je zrejmé, že prevládajúcim sektorom je automobilový priemysel a celkovo výroba rôznych strojov a zariadení. Tento sektor je však terčom mnohých štúdií a informácie k stavu PZI v tomto sektore sú všeobecne pomerne ľahko dostupné, často medializované a známe. Preto sa zameriame na sektory, ktoré síce nie sú pre Slovensko najdôležitejšie z pohľadu exportu, no aj napriek tomu nie len v hospodárstve Slovenska zohrávajú veľmi dôležitú úlohu. Potraviny a peniaze sú pre krajinu dôležité v akomkoľvek scenári vývoja ekonomickej situácie. V oboch sektoroch taktiež pozorujeme značný vplyv zahraničných investorov a riziká, ktoré tento fakt môže pre malú ekonomiku akou je Slovensko priniesť, je veľmi podstatné identifikovať a porovnať s prínosmi.

4.3 Potravinársky sektor

Potravinársky priemysel⁴ je vo väčšine krajín považovaný za relatívne stabilný, pretože ekonomický cyklus má naň veľmi malý vplyv. Potraviny sú bez ohľadu na vývoj ekonomiky pre ľudstvo veľmi dôležité a ich spotreba do istej miery podlieha vytvoreným zvykom a potrebám spotrebiteľov. Miera výroby potravín a nápojov predstavuje značný podiel na celkovom výrobnom sektore z pohľadu celosvetového hospodárstva.

V oblasti výroby a spracovaní potravín došlo postupom času k výraznému vývoju technologických postupov. Vplyvom industrializácie a mechanizácie sa dnes v potravinárskom priemysle využívajú inteligentné systémy a automatizované stroje. Výroba sa tak dokáže prispôbiť čoraz náročnejším požiadavkám spotrebiteľov a zároveň môže byť zameraná na rast predaja. Tento vývoj spôsobil vytvorenie zložitejšej hospodárskej súťaže, než tomu bolo v minulosti.

Podľa vyjadrení expertov je veľký predpoklad, že v budúcnosti potravinársky sektor ovplyvní najmä možná zmena podnebia a zmena návykov spotrebiteľov. Tieto dva faktory predstavujú riziko pre potravinový sektor a je dôležité, aby sa výroba prispôbovala novým podmienkam. Na zamedzenie oboch rizík je dôležitým predpokladom neustále zlepšovanie technológií v oblasti potravinárskeho priemyslu. Aj vďaka prílevu PZI, ktorý zabezpečuje prínos nových technológií do potravinárstva, je tento sektor na Slovensku stále funkčným.

Potravinársky sektor na Slovensku má dlhodobú tradíciu. Patrí medzi dôležité a taktiež kvalitné výrobné odvetvia slovenského hospodárstva. Na Slovensku sa nachádza 3 200 firiem, ktoré sú zamerané na spracovanie potravín a nápojov. Ročné zisky v potravinárskom priemysle dosahujú 4,5 miliardy eur. Najziskovejším segmentom je momentálne mäso spracovateľský priemysel, ktorý dosahuje zisk 801 mil. eur. V potravinárskom sektore je na Slovensku zamestnaných 50 800 zamestnancov. Najviac zamestnancov je zamestnaných v oblasti výroby pečiva, a to až 10 000. Priemerná mzda v potravinárskom sektore sa podľa údajov z roku 2018 udáva na 957 eur. Priemerný plat v potravinárskom priemysle predstavuje 94,5 % celoštátneho priemeru podľa údajov z roku 2019. (SARIO, 2021)

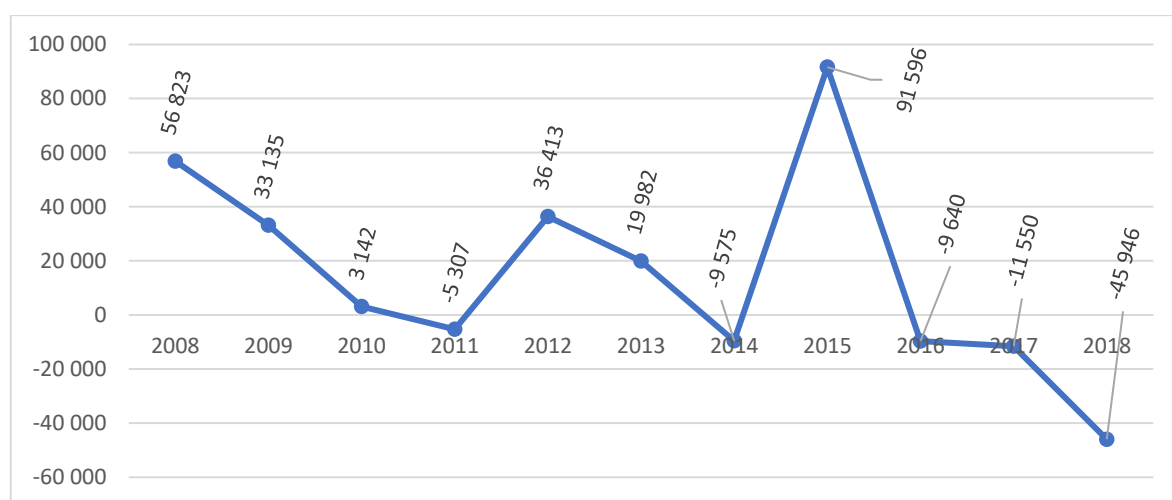
Do sektora priemyselnej výroby, kam sa potravinársky sektor zaraďuje spolu s ďalšími odvetviami, smeruje najviac PZI z celkového objemu prílevu PZI. Podiel prílevu

⁴ Potravinársky priemysel je podľa klasifikácie NACE Rev. 2 jedným z odvetví priemyselnej výroby. Zámerom tejto kapitoly je zamerať sa na firmy, ktorých hlavnou činnosťou je prvovýroba a produkcia potravín a nápojov.

PZI do potravinárskeho sektora na celkovom príleve PZI do priemyselnej výroby v sledovanom období osciluje okolo 0,12 %. Táto hodnota je veľmi malá a to z toho dôvodu, že potravinársky sektor prekonávajú ostatné odvetvia zaradené do sektora priemyselnej výroby, predovšetkým strojársky a automobilový priemysel. Napriek tomu je stále dôležitým a zaujímavým odvetvím ekonomiky pre zahraničných investorov, a to najmä kvôli spomínanej stabilite, ale aj vďaka rozšíreniu a pevným základom na celom Slovensku.

Prílev PZI do potravinárskeho sektora sa medzi rokmi 2008 – 2018 pohyboval v priemere na hodnote 14 461 tis. eur. Vývoj prílevu PZI do potravinárskeho sektora zobrazuje graf č. 10.

Graf 10 - Prílev PZI (v tis. eur) do potravinárskeho sektora v rokoch 2008 - 2018

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z NBS.

Agentúra SARIO, ktorá vypracováva odborné analýzy pre zahraničných investorov, uvádza 10 hlavných dôvodov, prečo by si zahraniční investori pôsobiaci v potravinárskom priemysle mali vybrať práve Slovenskú republiku. Medzi tieto dôvody agentúra zaradila:

- strategickú lokáciu Slovenska v Európe a skvelý exportný potenciál,
- politickú a ekonomickú stabilitu,
- menu euro⁵,
- najvyššiu produktivitu práce v regióne CEE,

⁵ Slovensko ako jedna z mála krajín v regióne postsocialistických krajín, tzv. CEE (Central and Eastern Europe) používa euro.

- nákladovo efektívnu, kvalifikovanú a lojálnu pracovnú silu,
- silné potravinárske odvetvie a dodávateľskú sieť,
- rastúci potenciál výskumu a vývoja v potravinárskom priemysle,
- veľký výber priemyselných pozemkov,
- atraktívne investičné stimuly pre priemysel, ktoré zahŕňajú aj potravinársky priemysel,
- dobre rozvinutú dopravu a infraštruktúru. (SARIO, 2021)

Na Slovensku môžeme pozorovať snahu zahraničných korporácií vlastniť prevládajúci podiel firiem v potravinárskom sektore. Vlastníkmi najväčších potravinárskych firiem pôsobiacich na Slovensku sú investori z krajín ako Holandsko, Nemecko, Švajčiarsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Francúzsko a Česká republika. Príloha č. 1 obsahuje tabuľku s prehľadom najziskovejších firiem pôsobiacich v slovenskom potravinárskom priemysle a krajiny, ktoré sú ich vlastními.

Prvé výrazné riziko, ktoré môžeme identifikovať v tomto sektore v súvislosti s prílevom PZI je vytlačanie domácich firiem zahraničnými korporáciami. Najvýraznejšou chybou slovenských malých a stredných podnikateľov pôsobiacich v potravinárskom priemysle je nedostatočná marketingová politika. Zatiaľ čo firmy s vysokým zahraničným kapitálom pracujú predovšetkým na vybudovaní silnej značky, malí a strední slovenskí podnikatelia v tomto smere prehrávajú konkurenčný boj.

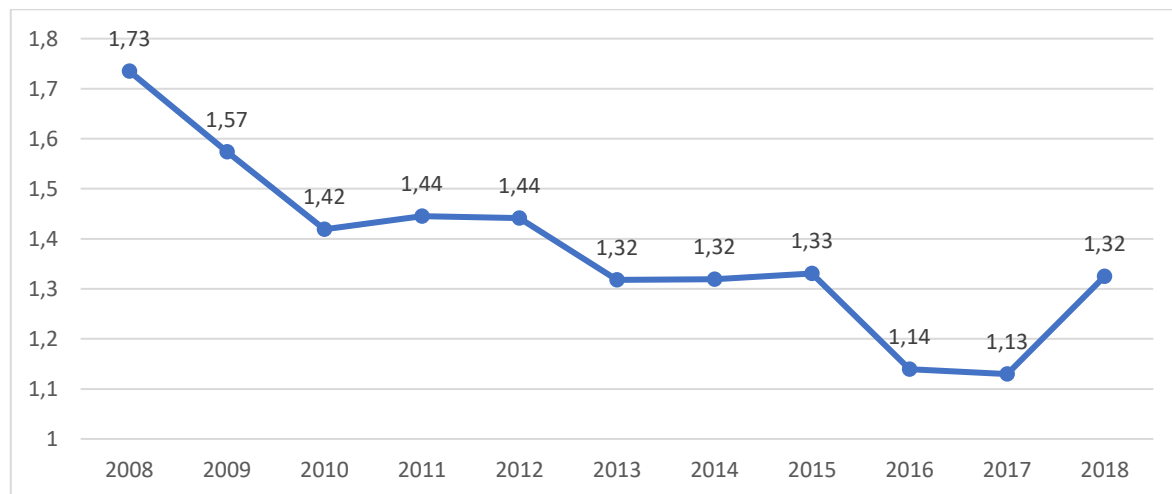
Dôsledkom slabého postavenia domáceho potravinárskeho priemyslu je aj postupný pokles podielu skutočne slovenských výrobkov na domácom trhu. Potravinársky priemysel na Slovensku je niekoľko rokov vystavovaný silnému tlaku, ktorý vytvárajú dovážané spracované výrobky. Tieto výrobky dovážajú najmä zahraničné obchodné reťazce s cieľom rozšíriť cenovú ponuku. Jedná sa o výrobky s vysokou pridanou hodnotou. Zahraniční investori pôsobiaci na Slovensku v potravinárskom priemysle sa orientujú na export výrobkov, ktoré majú naopak pomerne nízku pridanú hodnotu. Takýto dlhodobý trend môže vo výsledku spôsobiť negatívne saldo obchodnej bilancie. Riziko PZI pre ekonomiku Slovenska tak vyplýva z toho, aké zameranie majú zahraniční investori a aký druh potravín exportujú do zahraničia.

4.3.1 Zamestnanosť, pridaná hodnota a produktivita práce

Miera zamestnanosti v potravinárskom priemysle na Slovensku má dlhodobý klesajúci charakter. V priemere sa v sledovanom období pohybuje na hranici 2 %. Od roku 2008 do roku 2018 klesla o 0,3 percentuálneho bodu. Z uvedeného vyplýva, že na Slovensku klesá podiel zamestnancov v potravinárskom priemysle.

Miera zamestnanosti v potravinárskom priemysle nie je jediným ukazovateľom, ktorý má klesajúcu tendenciu. Pridaná hodnota v potravinárskom sektore mala v sledovanom období veľmi nestabilný vývoj. Medzi rokmi 2008 – 2018 došlo k výrazným poklesom pridanej hodnoty v potravinárskom sektore. V roku 2018 sa však pridaná hodnota dostala na maximum v nami sledovanom období. Ak sa pozrieme na podiel akým sa potravinársky sektor podieľal v sledovanom období na celkovej pridanej hodnote (graf č. 11) zistíme, že aj tento ukazovateľ má klesajúcu tendenciu. Takýto vývoj je znakom toho, že potravinársky priemysel na Slovensku stráca svoje postavenie, zatiaľ čo postavenie priemyselného sektora, do ktorého je potravinárstvo zaradené stúpa, a to aj vďaka vplyvu PZI.

Graf 11 – Podiel potravinárskeho sektora na celkovej pridanej hodnote SR (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu.

Od hodnôt pridanej hodnoty a od počtu zamestnancov v potravinárskom sektore sa odvíja produktivita práce. V sledovanom období sa produktivita práce vyvíjala veľmi podobne ako pridaná hodnota. Poklesy zaznamenané od roku 2008 do roku 2015 boli však miernejšie. Veľmi výrazne sa hodnoty produktivity práce prepádli až v roku 2016. Podobne

ako pri vývoji pridanej hodnoty sa v roku 2018 dostala produktivita práce na maximum v nami sledovanom období.

Korelačný koeficient pre vzťah prílevu PZI a miery zamestnanosti v potravinárskom sektore dosiahol hodnotu 0,31, čo predstavuje strednú závislosť. Na mieru zamestnanosti má však prílev PZI slabý vplyv a preto sa nedá tento výsledok považovať za štatisticky významný.

Pre vzťah prílevu PZI a produktivity práce v potravinárskom sektore dosiahol korelačný koeficient hodnotu 0,13 čo predstavuje veľmi slabú pozitívnu závislosť. Podobne ako v predchádzajúcom prípade je vplyv PZI na produktivitu práce ťažko štatisticky dokázateľný. Obe vykonané regresné analýzy sú graficky znázornené v prílohe č. 2.

Aj keď dosiahnuté výsledky môžeme považovať len za približné, faktom ostáva, že zahraniční investori, ktorí prichádzajú na Slovensko do potravinárskeho sektora sa zameriavajú na výrobu, ktorá výrazne nezvyšuje pridanú hodnotu. Výrobky s vysokou pridanou hodnotou sa na Slovensko prevažne dovážajú. Od výšky pridanej hodnoty sa následne odvíja produktivita práce v sektore a od produktivity práce sa zase do určitej miery odvíjajú mzdy pracovníkov. Preto môžeme tvrdiť, že aj zamestnanosť v potravinárskom priemysle čiastočne súvisí s nízkou tvorbou pridanej hodnoty zahraničnými korporáciami.

4.4 Finančný sektor

Finančný sektor je súčasťou sektora služieb a zahŕňa poskytovanie služieb z oblasti finančného prostredia. Hlavnou náplňou práce je hospodárenie s finančnými prostriedkami fyzických či právnických osôb. Poskytovateľmi týchto služieb sú tzv. finančné inštitúcie. Spravidla sa tento sektor, pomenovaný podľa klasifikácie NACE peňažníctvo a poisťovníctvo, delí na bankové služby, poisťovníctvo, zaist'ovacie služby, finančné sprostredkovanie, ostatné finančné služby a dôchodkové zabezpečenie. (ManagementMania, 2016) V tejto práci sa zameriame najmä na slovenské bankovníctvo, v ktorom môžeme pozorovať výrazný vplyv zahraničných investorov alebo tzv. zahraničných bankových skupín.

Národná banka Slovenska do roku 2020 vydávala každoročne publikáciu s názvom Analýza slovenského finančného sektora. Cieľom jednotlivých publikácií bolo poskytnúť pohľad na aktuálny stav a vývoj finančného sektora v danom roku. Na základe vybraných informácií z poslednej dostupnej analýzy pre rok 2019 je možné vyvodit' nasledujúce závery, ktoré charakterizujú súčasný stav bankovníctva v SR.

Slovenský bankový sektor, ktorý bol ešte v roku 2016 jedným z najziskovejších sektorov, sa do roku 2019 značne prepadol, a to hlavne v porovnaní s krajinami strednej a východnej časti EÚ. Aj keď z pohľadu bankovej únie ostáva ziskovosť slovenského bankového sektora jednou z najvyšších, pokles ziskovosti z pohľadu strednej a východnej časti EÚ je negatívom najmä v kontexte prílevu zahraničných investícií. A to pretože kvôli zníženiu ziskovosti a zároveň kvôli súvisiacemu zvyšovaniu bankového odvodu, bankovému sektoru hrozí v budúcnosti utlmovanie investícií smerovaných do jeho rozvoja. Jednoducho povedané slovenské banky už nie sú pre zahraničné skupiny, ktoré sú vlastníčkmi významných bánk v strednej a východnej časti EÚ, až tak atraktívne ako boli kedysi. (Národná banka Slovenska, 2019)

Vo všeobecnosti môžeme banky na Slovensku rozdeliť na viac významné a menej významné. Významné banky sú tie, ktoré sú pod priamym dohľadom ECB. Ďalšou odlišnosťou medzi týmito dvomi skupinami je to, že významné banky dokážu byť ziskové aj napriek rôznym ekonomickým komplikáciám, ktoré sa môžu vyskytnúť. Menej významné banky by však mali pri rovnakých komplikáciách problém udržať si kladný zisk. Ich hospodárenie je do veľkej miery závislé od vývoja na finančných trhoch. Významnosť bánk je daná európskou legislatívou a platí, že v každej členskej krajine sa nachádzajú 3 významné banky. Za významné banky boli na Slovensku po zvážení všetkých kritérií vyhlásené banky: Tatrabanka, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s. a Slovenská sporiteľňa, a. s.. Okrem týchto troch najvýznamnejších bánk má ECB pod priamym dohľadom ďalšie banky, a to Československú obchodnú banku, a. s. a ČSOB stavebnú sporiteľňu, a. s.. Dôvodom prečo nad nimi ECB uskutočňuje priamy dohľad je, že patria do významnej bankovej skupiny Sberbank Europe AG. ECB ďalej uskutočňuje dohľad aj nad pobočkami zahraničných bánk pôsobiacich na Slovensku. Ostatné banky – menej významné, sú pod priamym dohľadom NBS. Na Slovensku majú značný trhový podiel 3 najväčšie banky a v roku 2019 tento podiel predstavoval hodnotu 71,3 %. (Národná banka Slovenska, 2019)

V sektore bankových služieb sa k 08. aprílu 2021 nachádza 25 akciových spoločností, ktoré majú štatút banky. Nadpolovičná väčšina z nich (14) má status pobočky zahraničnej banky. V nasledujúcej tabuľke sa nachádza zoznam aktuálnych bánk pôsobiacich na Slovensku. Zoznam bánk, ktoré majú status pobočky zahraničnej banky sú uvedené v prílohe č. 3.

Tabuľka 6 - Banky pôsobiace na Slovensku v roku 2021

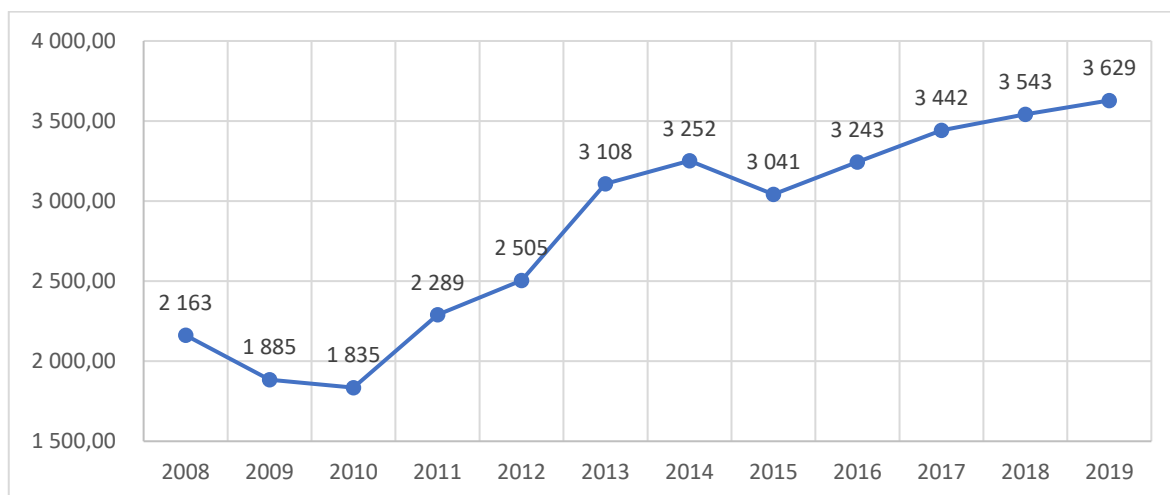
Názov banky	Hlavný akcionár (podiel akcií)
Slovenská sporiteľňa, a. s.	Erste Group Bank AG (100 %)
Tatra banka, a. s.	Raiffeisen Bank International
Československá obchodná banka, a. s.	KBC (100 %)
Poštová banka, a. s.	J&T Finance Group SE (64,45 %) PBI, a. s. (34 %)
Prima banka Slovensko, a. s.	Penta Investments (99 %)
Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.	Raiffeisen Bausparkassen Holding GmbH (32,5 %) Erste Group Bank AG (25,02 %) Bausparkasse Schwäbisch Hall AG (32,5 %)
OTP Banka Slovensko, a. s.	OTP Bank Nyrt (98,94 %)
Privatbanka, a. s.	Penta Investments (100 %)
Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.	Ministerstvo financií SR (100 %)
Všeobecná úverová banka, a. s.	Intesa Sanpaolo (96,97 %)
Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.	Bausparkasse Wüstenrot AG (100%)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základoch údajov z NBS.

Bankový sektor celosvetovo podlieha trendom globalizácie a prítomnosť zahraničných bankových spoločností je bežným javom vo väčšine najmä rozvíjajúcich sa krajín. Na Slovensku medzi rokmi 2008 – 2019 bola priemerná výška podielu zahraničného kapitálu na základnom imaní bánk 2 827,92 mil. eur. Graf č. 12 zobrazuje vývoj podielu zahraničného kapitálu na upísanom základnom imaní bánk v sledovanom období.⁶ Medzi štáty, ktoré prispievajú značným podielom kapitálu k základnému imaniu bánk na Slovensku, môžeme zaradiť krajiny ako: Rakúsko, Česká republika, Luxembursko, Belgicko, Cyprus, Maďarsko, Írsko, Nemecko, Poľsko a Holandsko.

⁶ Údaje v grafe sú uvedené k 31.12. daného roka.

Graf 12 - Podiel zahraničného kapitálu na upísanom základnom imaní bánk v SR (v mil. eur)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základov údajov z NBS.

Ak berieme do úvahy dáta z celého sveta tak vypovedajú o tom, že štáty, v ktorých je vyššia úroveň štátneho vlastníctva bánk, dosahujú nižší rast príjmu a produktivity práce na jedného obyvateľa. Sapienza v jednej štúdii o bankách v štátnom vlastníctve Talianska uvádza, že banky vlastnené štátom majú tendenciu vyplácať odmeny politickým prívržencom. (Goldberg, 2004) Na Slovensku pôsobí prevaha bánk so zahraničným kapitálom. Jedinou výnimkou je Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s., ktorej jediným akcionárom je Ministerstvo financií SR. V ostatných bankách sa nachádza prevaha kapitálu najmä z európskych krajín, ktoré sme spomínali vyššie.

Na základe týchto informácií vieme identifikovať jeden z prínosov PZI v bankovníctve. Banky so značným zahraničným kapitálom majú tendenciu konať objektívnejšie a prispôbiť sa celosvetovým trendom. Tento prínos pre bankovníctvo platí však len do určitej miery. Vplyv celosvetových trhov a ich prípadný kolaps dokáže ohroziť prostredníctvom bánk aj ekonomiku, ktorá nevykazuje žiadne iné závažné problémy. V tom spočíva najväčšie riziko prílevu PZI do sektoru bankovníctva.

4.4.1 *Zamestnanosť, pridaná hodnota a produktivita práce*

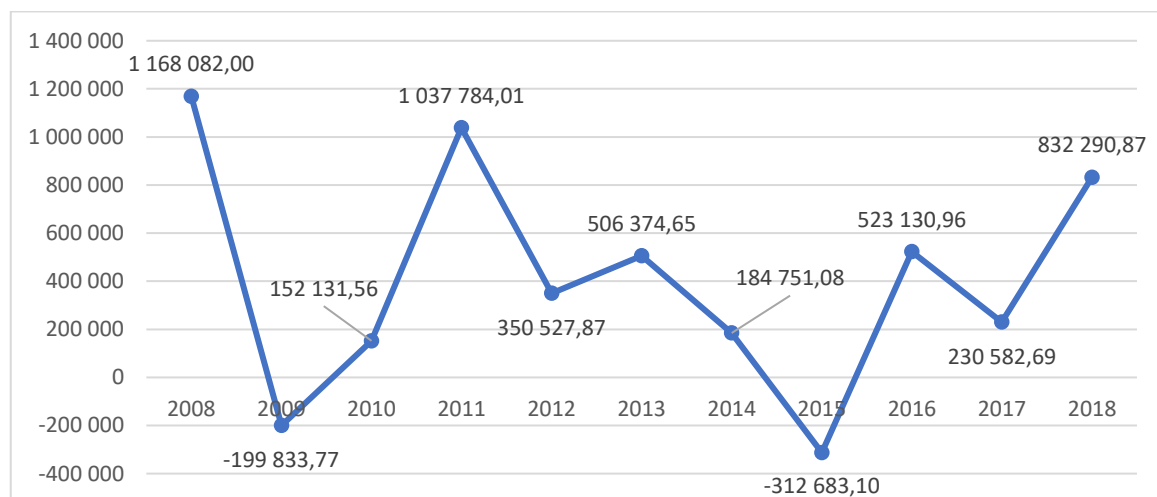
PZI sa do finančného sektora dostávajú prvotne prostredníctvom akvizícií. Dôsledkom sú častokrát zrušené pobočky alebo znižovanie nákladov, ktoré vplýva na zníženie počtu pracovných miest alebo miezd zamestnancov. Práve znižovanie nákladov je častým javom v bankovom sektore. Zahraničné banky, ktoré majú nízke operačné náklady následne tlačia nadol aj náklady svojich zahraničných pobočiek. Vo výsledku tak dochádza

napríklad k zníženiu počtu zamestnancov. Produktivita sa však zvýši, keďže zostávajúcim zamestnancom sa platy mierne navýšia. (Goldberg, 2004)

Vývoj počtu zamestnancov v bankovom sektore je v sledovanom období dosť stabilný. Medzi rokmi 2008 – 2010 mierne klesal, následne až do roku 2016 mierne narastal, avšak v roku 2017 opäť poklesol. Počet zamestnancov v bankovom sektore je v roku 2018 25,20 tisíc, čo je o 0,59 tis. pracovníkov menej než v roku 2008. Tieto mierne zmeny v počte zamestnancov iba čiastočne súvisia aj s vývojom PZI v bankovom sektore. Dôkazom je korelačný koeficient pre vzťah prílevu PZI do bankového sektora a miery zamestnanosti v bankovom sektore, ktorý dosahuje hodnotu 0,16.

Vývoj prílevu PZI podľa tohto výsledku takmer vôbec neovplyvňuje vývoj miery zamestnanosti. Tá v bankovom sektore v sledovanom období osciluje okolo hodnoty 1,1 %. Použitý regresný model vysvetľuje variabilitu miery zamestnanosti však len na 2,7 %. Dosiahnuté výsledky si môžeme vysvetliť tým, že v sledovanom období sa miera zamestnanosti v bankovom sektore menila len minimálne. Naopak prílev PZI do finančného sektora, ktorý je zobrazený na grafe č. 13, sa vyvíjal veľmi skokovo.

Graf 13 - Vývoj prílevu PZI do bankového sektora (v tis. eur)

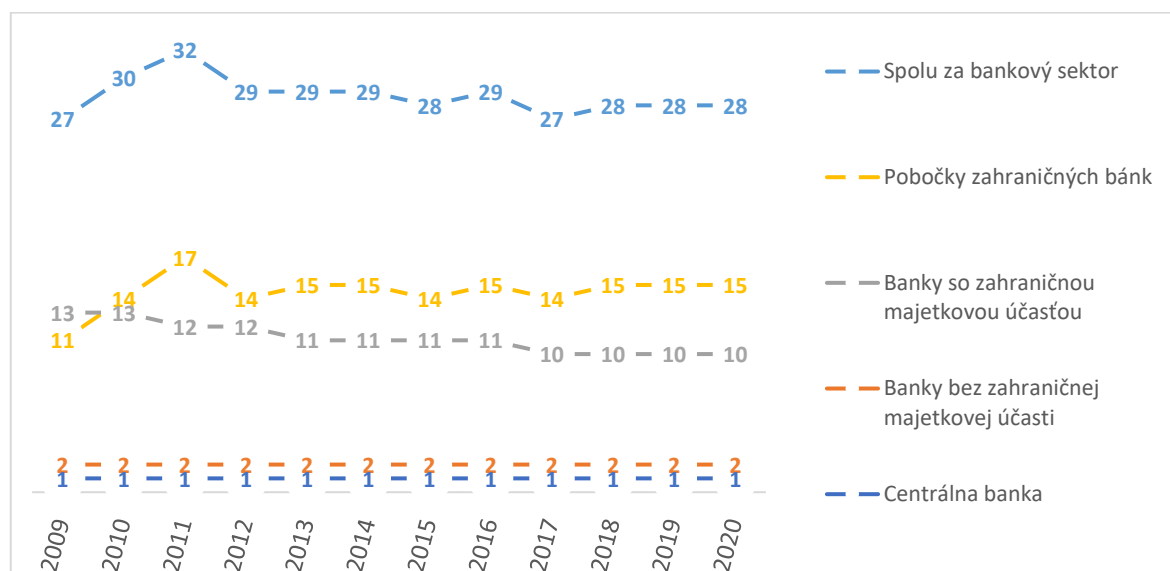

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z NBS.

Taktiež je dôležité spomenúť, že aj napriek tomu, že v sledovanom období bolo mnoho bánk na Slovensku zrušených, zlúčených alebo sa im znižovali náklady na prevádzku, kvalifikovaní zamestnanci si väčšinou udržali svoje miesto v tomto sektore a preto zamestnanosť prudko neklesala. Zamestnanosť však ani nestúpala, pretože banky majú do istej miery stanovený maximálny počet zamestnancov. Keďže počet bánk na

Slovensku v sledovanom období ani prudko nevzrástol, nedošlo ani k výraznému nárastu zamestnanosti. Rozvoj slovenského bankového sektora je zobrazený na grafe č. 14.

Graf 14 - Rozvoj bankového sektora na Slovensku v rokoch 2009 - 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z NBS.

Regulácie uplatňované v bankovom sektore zabraňujú v istom slova zmysle zahraničným bankovým skupinám výrazne ovplyvniť efekt prílevu PZI na dôležité makroekonomické ukazovatele, medzi ktoré patrí aj miera zamestnanosti. Aj z tohto dôvodu sú dosiahnuté výsledky v regresnej analýze ťažko štatisticky preukázateľné.

Pridaná hodnota v sledovanom období postupne rástla a jediný pokles zaznamenala v rokoch 2016 a 2017. V roku 2018 sa však vrátila takmer na hodnotu z roku 2015. Na pridanej hodnote celej ekonomiky Slovenska sa bankový sektor v sledovanom období podieľal priemerne 2,41 %.

Podobne ako pridaná hodnota sa vyvíjala aj produktivita práce v bankovom sektore. Korelačný koeficient pre vzťah prílevu PZI a produktivity práce v bankovom sektore, má hodnotu 0,3. Použitá regresná priamka má pozitívny sklon a vysvetľuje variabilitu produktivity práce na 11 %. Medzi skúmanými veličinami je stredná závislosť, ktorá však nie je jednoznačná. Podobne ako v predchádzajúcich prípadoch je produktivita práce ovplyvňovaná rôznymi inými faktormi. Grafické znázornenie dosiahnutých výsledkov sa nachádza v prílohe č. 4.

Zo všetkých vyššie uvedených zistení vyplýva, že efekt prílevu PZI na vybrané makroekonomické ukazovatele je pravdepodobne mierny a ťažko štatisticky preukázateľný. Aj napriek tomu je zrejmé, že PZI prinášajú do bankovníctva mnoho výhod, ale aj rizík. Všetky efekty, ktoré by sa mohli prejaviť, ovplyvňujú regulácie v bankovom sektore a preto nie sú až také signifikantné. Prínosy sa prejavujú najmä v zmysle modernizácie a aktuálnosti bankových služieb, vďaka čomu aj menšie ekonomiky „držia krok“ so svetovým finančným trhom. Riziká, ktoré sme identifikovali sa prejavia skôr v krízových situáciách, ktoré bankovníctvo ovplyvňujú celosvetovo.

Záver

Cieľom bakalárskej práce bolo charakterizovať a identifikovať prínosy a riziká vyplývajúce z prílevu priamych zahraničných investícií, ktoré sa dajú pozorovať v ekonomike Slovenskej republiky, a to predovšetkým v dvoch vybraných sektoroch.

V rámci analýzy vybraných makroekonomických ukazovateľov sme zisťovali vplyv prílevu PZI na hospodársky rast, nezamestnanosť, produktivitu práce a objem exportu. Na základe výsledkov môžeme konštatovať, že prílev PZI je na jednotlivých ukazovateľoch viditeľný, avšak spravidla ťažko štatisticky dokázateľný. Analýzy, ktoré boli vykonané prostredníctvom lineárnej regresie nie sú dostatočne signifikantné, pretože vplyv prílevu nie je jednoznačný a prejavenie efektov ovplyvňuje mnoho faktorov. Sledované obdobie bolo zvolené na základe určitej podobnosti, ktorá sa v jednotlivých rokoch prejavuje. Rozšírenie obdobia ani zmena použitého modelu, by nepriniesla štatisticky kvalitnejšie výsledky. Dosiahnuté výsledky sme v jednotlivých analýzach porovnávali s obdobím 1993 – 2003, na základe čoho môžeme konštatovať zmenu charakteru PZI a taktiež zmenu sily ich vplyvu.

Pri analyzovaní vplyvu prílevu PZI na dva vybrané sektory sme zistili, že v oboch sektoroch PZI spôsobujú prínosy aj riziká. V potravinárskom sektore je prínosom hlavne prílev technológií a nadväzujúca modernizácia, ktorá zabezpečuje prispôsobenie sa novým podmienkam na trhu. Najväčším viditeľným rizikom je vytlačanie domácich podnikateľov zahraničnými investormi a taktiež prílev PZI, ktoré vytvárajú nízku pridanú hodnotu. Minimalizovanie rizika vytlačania domácich výrobcov je možné ich posilnením a zlepšením konkurencieschopnosti. Takáto zmena je však ťažko dosiahnuteľná vzhľadom na silu zahraničných korporácií, ktoré pôsobia na trhu potravinárskeho priemyslu celosvetovo.

Vo finančnom sektore sú efekty, ktoré by sa mohli prejaviť, pomerne ovplyvňované reguláciami uplatňovanými v bankovom sektore. Hlavným prínosom je objektivita bánk, ktoré majú zahraničného vlastníka. Vďaka zahraničnému kapitálu sú kroky bánk v súlade s vývojom celosvetového finančného sektora. Tento prínos je zároveň aj najväčším rizikom, ktoré sa dokáže prejaviť najmä v čase krízy. Keďže v dôsledku účasti zahraničného kapitálu v slovenskom bankovom sektore je Slovensko súčasťou celosvetového finančného trhu, je veľmi náročné zabrániť prípadným rizikám.

Na záver teda môžeme skonštatovať, že malá ekonomika akou je Slovensko je do značnej miery ovplyvňovaná prílevom PZI. Prínosy z prílevu PZI sú však vo väčšine prípadov potláčané výraznými rizikami. Nevýhodou Slovenska je aj to, že je z prevažnej

časti hostiteľskou krajinou. Keďže najväčšie výhody plynú predovšetkým materským krajinám, Slovensko by malo zvýšiť stav tuzemských investícií v zahraničí.

Zoznam použitej literatúry

1. Knižné zdroje

DUDÁŠ, Tomáš. 2006. *Priame zahraničné investície vo svetovom hospodárstve.*

Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2006. s. 162. ISBN 80-225-2139-6.

DUNNING, John Harry. 1981. *Explaining the International Direct Investment Position of Countries: Towards a dynamic and development approach.* s.l. : Weltwirtschaftliches Archiv, 1981. ISSN 1610-2878.

DUNNING, John Harry. 2008. *Multinational enterprises and the global economy.* 2. s.l. : EDWARD ELGAR PUBLISHING, 2008. ISBN 9781843765257.

KORHONEN, Kristiina. 2005. *Foreign direct investment in a changing political enviroment: Finnish investment decisions in South Korea.* Helsinki : s.n., 2005. s. 287. IBN 951-791-973-5.

ŘÍMAN, Martin. 2008. *Zahraniční investice Cíl hospodářke politiky?* [ed.] PhDr. Ing. Marek Loužek. Prvá. Praha : Centrum pro ekonomiku a apolitiku, 2008. s. 76. Zv. 68. ISBN 978-80-87806-69-2.

2. Elektronické zdroje

BENÁČEK, Vladimír. 2000. Přímé zahraniční investice v české ekonomice: praxe, teorie a aplikace. [Online] 2000. [Datum: 10. december 2020.]
<http://www1.ceses.cuni.cz/benacek/FDI%20CSE%20PE.pdf>.

DUDÁŠ, Tomáš. 2010. Najnovšie trendy v príleve priamych zahraničných investícií na Slovensko. [Online] február 2010. [Datum: 28. január 2021.]
https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2010/MV2010-2.pdf. ISSN 1336 – 1562.

EUROPEAN RATING AGENCY. Čo je rating? [Online] [Datum: 28. január 2021.]
http://www.euroratings.co.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=82:co-je-&Itemid=&lang=sk.

- FRANCO, Chiara - RENTOCCHINI, Francesco - MARZETTI, Guiseppe Vittuci. 2008.** Why do firms invest abroad? [Online] 15. december 2008. [Dátum: 24. január 2021.] https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1283573.
- GOLDBERG, Linda. 2004.** Financial-sector foreign direct investmenst and host countries: New and old lessons. [Online] 2004. [Dátum: 08. apríl 2021.] <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/60590/1/389502995.pdf>.
- HOŠKOVÁ, Adela. 1997.** Pôsobenie priamych zahraničných investícií na ekonomiku materskej a hostiteľskej krajiny. [Online] 1997. [Dátum: 25. január 2021.] https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/1997_Posobenie%20priamych%20zahranicnych%20inv.pdf.
- KUDINA, Alina - JAKUBIAK , Malgorzata. 2008.** The Motives and Impediments to FDI in the CIS. [Online] 2008. [Dátum: 24. január 2021.] <https://www.oecd.org/investment/globalforum/40401047.pdf>.
- MANAGEMENTMANIA. 2016.** Finančné služby (Finančný sektor). [Online] 30. máj 2016. [Dátum: 07. apríl 2021.] <https://managementmania.com/sk/finacne-sluzby-financny-sektor>.
- NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2019.** Analýza slovenského finančného sektora. [Online] 2019. [Dátum: 06. apríl 2021.] https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analyzy/protected/AnalyzaSFS2019.pdf. ISSN 1338-5577.
- NR SR. 1995.** Citovaný zákon zo stránky. [Online] 20. september 1995. [Dátum: 08. november 2020.] www.zakonypreludi.sk/zz/1995-202.
- OECD. OECD - ilibrary. *Financne and investment*. [Online] [Dátum: 23. október 2020.] https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/foreign-direct-investment-fdi/indicator-group/english_9a523b18-en.**
- REPTA, Tomáš - ŠPÁNI, Ivan. 2002.** V rokoch 1992 - 2001 prišlo do SR 145 zahraničných investorov. [Online] 23. august 2002. [Dátum: 24. január 2021.] <https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/40672-v-rokoch-1992-2001-prislo-do-sr-145-zahranicnych-investorov>.

SARIO. 2021. Food Procesing Industry in Slovakia. [Online] január 2021. [Dátum: 26. február 2021.] <https://sario.sk/sites/default/files/sario-food-processing-industry-in-slovakia-2021-02-05.pdf>. ISBN 978-80-89786-40-4.

UNCTAD. 2007. World Investment Report 2007. [Online] 2007. [Dátum: 25. október 2020.] https://unctad.org/en/Docs/wir2007_en.pdf. ISBN-978-92-1-112718-8.

VARCHOLOVÁ, Monika. 2011. Vplyv priamych zahraničných investícií na ekonomiku Slovenska. [Online] 2011. [Dátum: 22. november 2020.] https://is.ambis.cz/th/cr74v/zaverecna_praca_Monika_Varcholova_.pdf.

Prílohy

Príloha č. 1

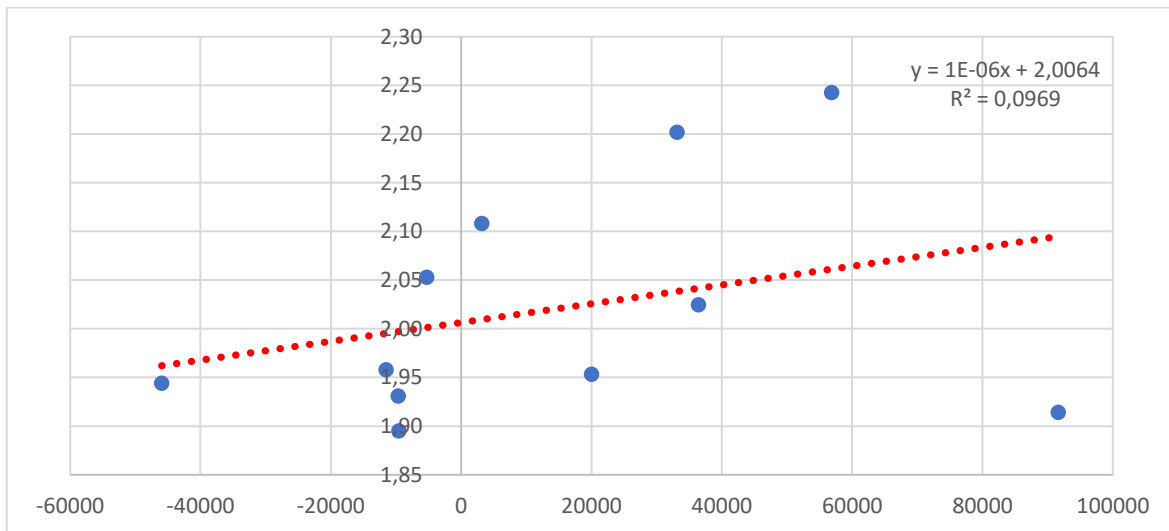
Tabuľka 7 - Najziskovejšie zahraničné spoločnosti pôsobiace v slovenskom potravinárskom priemysle v roku 2021

Názov spoločnosti	Vlastník
Nestlé Slovensko s. r. o.	Švajčiarsko
RAJO, a. s.	Nemecko
MECOM GROUP s. r. o.	Cyperská republika
Heineken Slovensko, a. s.	Holandsko
Plzenský Prazdroj Slovensko, a. s.	Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska
Tate & Lyle Boleraz, s. r. o.	Holandsko
TAURIS, a. s.	Česká republika
Poľnoservis, a. s.	Maltská republika
HYZA, a. s.	Česká republika
SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO a. s.	Francúzsko
Cloetta Slovakia s. r. o.	Holandsko
Kofola a. s.	Česká republika

Zdroj: Vlastné spracovanie na základoch údajov z FinStat.

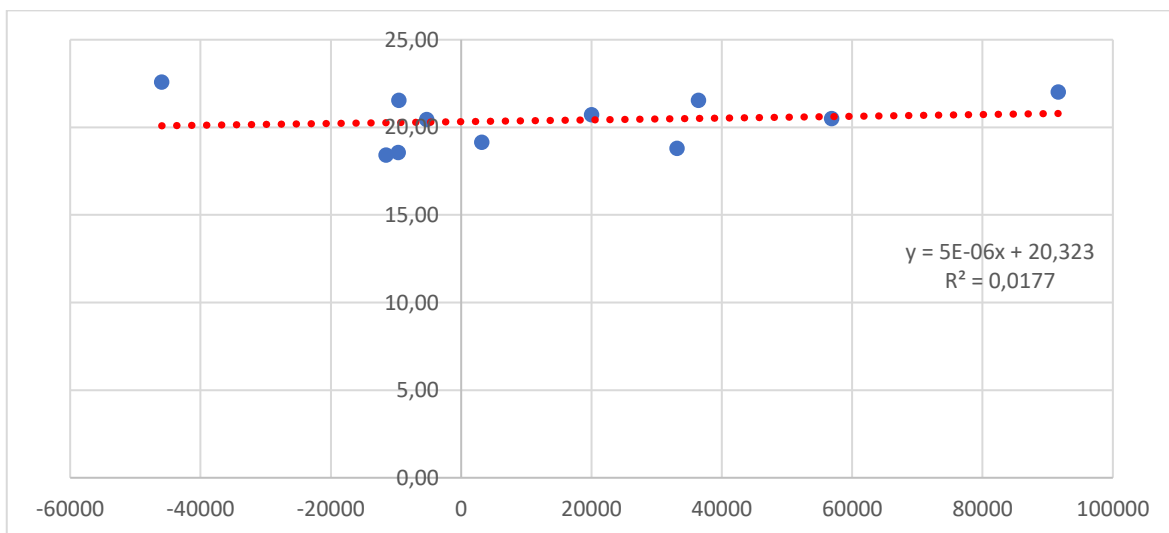
Príloha č. 2

Graf 15 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) do potravinárskeho sektora a miery zamestnanosti v potravinárskom sektore (v %)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Graf 16 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) do potravinárskeho sektora a produktivity práce v potravinárskom sektore

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Príloha č. 3

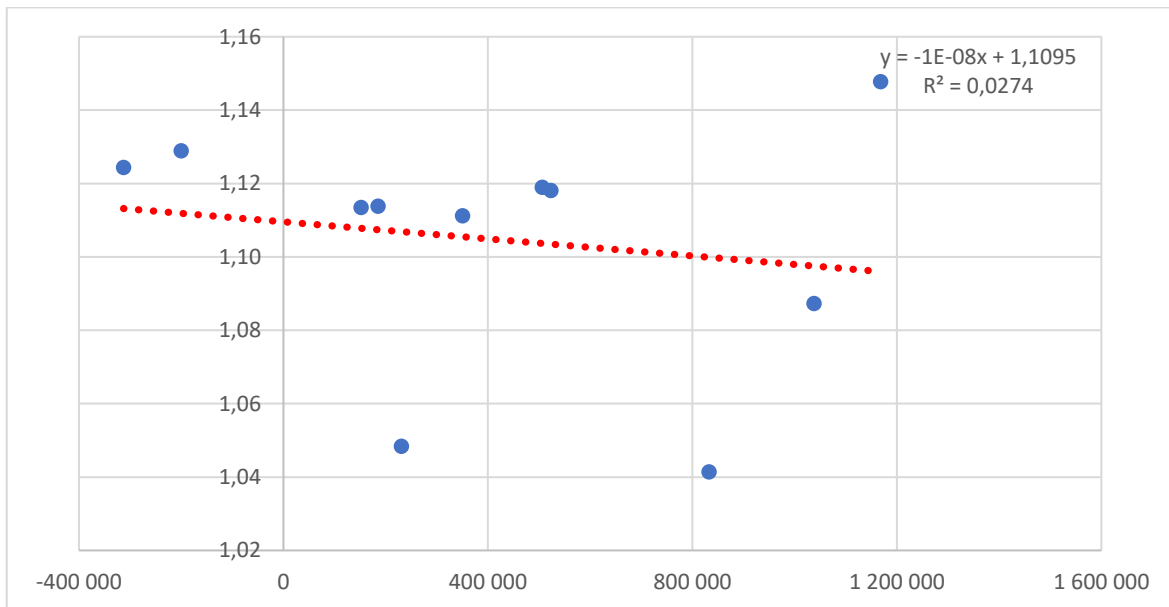
Tabuľka 8 - Pobočky zahraničných bánk pôsobiace na Slovensku (k aprílu 2021)

Názov banky	Krajina pôvodu	Väčšinový akcionár
Citibank Europe plc, pobočka zahraničnej banky	USA	Citibank Overseas Investment Corporation
J&T BANKA, a. s., pobočka zahraničnej banky	Česká republika	J&T FINANCE GROUP SE
Komerční banka, a. s., pobočka zahraničnej banky	Francúzsko	Société Générale S. A.
mBank S. A., pobočka zahraničnej banky	Nemecko	Commerzbank
Oberbank AG pobočka zahraničnej banky v Slovenskej republike	Rakúsko	Oberbank AG
Raiffeisen Centrobank AG Slovak Branch, pobočka zahraničnej banky	Rakúsko	Raiffeisen Centrobank AG
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., pobočka zahraničnej banky	Taliansko	UNICREDIT S. p. A
BKS Bank AG, pobočka zahraničnej banky v SR	Rakúsko	BKS Bank AG
ING Bank N. V. pobočka zahraničnej banky	Holandsko	ING Bank N.V.
BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA. pobočka zahraničnej banky	Francúzsko	BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA
COFIDIS SA, pobočka zahraničnej banky	Francúzsko	Cofidis Group
COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka zahraničnej banky, Bratislava	Nemecko	Commerzbank AG
KDB Bank Europe Ltd., pobočka zahraničnej banky	Maďarsko	The Korea Development Bank
PKO BP S. A., pobočka zahraničnej banky	Poľsko	PKO BP S.A

Zdroj: Vlastné spracovanie na základoch údajov z NBS.

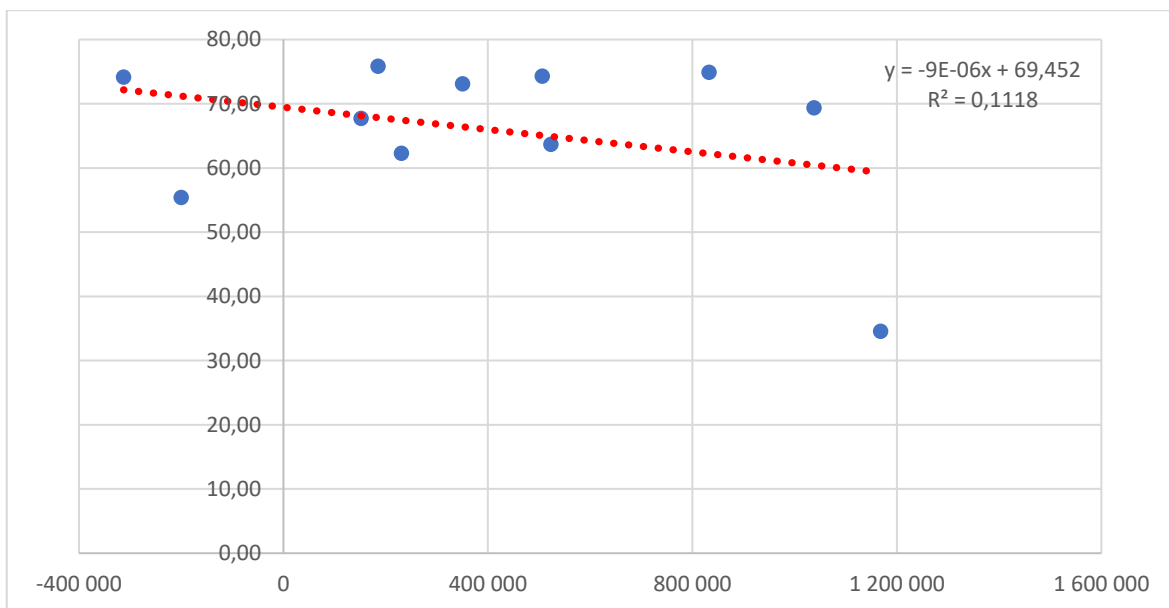
Príloha č. 4

Graf 17 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) do finančného sektora a miery zamestnanosti vo finančnom sektore (v %)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.

Graf 18 - Regresná analýza prílevu PZI (v tis. eur) do finančného sektora a produktivity práce vo finančnom sektore

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z NBS a Eurostatu.